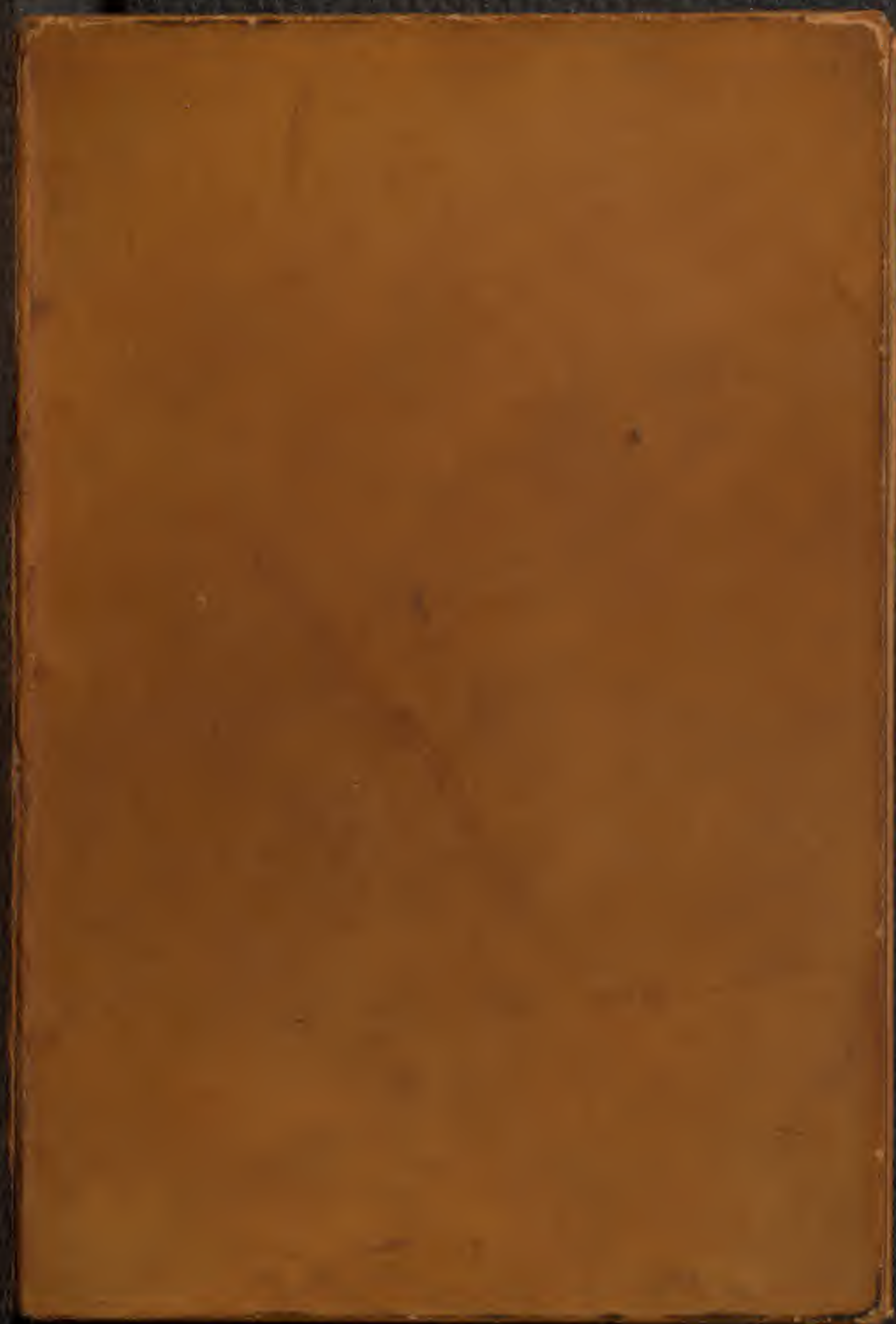
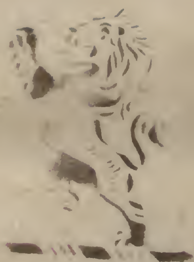

1921

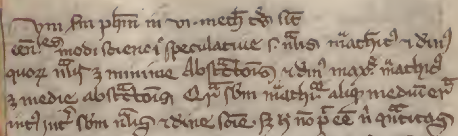
Phillipps MS 1245

1245

Spera materialis cum t[ra] a' a' spera materialis Et de
A + fo. ... Quadrante, Et de Impressionibus aeris
Et tabule kalendarii de festis mobilibus
Et de planetis Et de ...tatibus ...
Dualis dyabolus mitti p[er] nominat[ur]

expector

[S]ecundum sententiam philosophi in vi. metaphysice tres sunt
essentiales modi sciencie speculative scilicet naturalis mathematica et divina
quorum naturalis est minime abstractionis et divina maxime mathematica
est medie abstractionis. Quare secundum mathematicam aliquid medium erit
inter ipsa secundum naturalem et divinam scientiam. sed hoc non potest esse nisi quantitas
cum sciencia naturalis sit de corpore mobili. sed quia hec et sciencia divina sicut ens considerabilis sed quia sicut
motus quantitas sola quantitas cadit mediatum suum ipsa ... et hoc est quod dicit boecius
in prologo arismetice sue. vel dico sciam divisionem et sufficientiam quantitatis scilicet quantitatis de magnitudine
quedam de multitudine. Quedam pars de multitudine in numero simpliciter non considerata aliqua materia
Quedam de multitudine in numero armonico quia numerus considerata cum relatione quo bene numeri modulo
consequuntur ad aliud unum apte componendum ¶ Quedam autem de magnitudine quedam de magnitudine
immobili dimensione simpliciter non considerata aliqua materia. quedam de considerata materia
... corporale potenciam et formaliter vel de magnitudine et distancia corporum celestium
principaliter et ... aliarum magnitudinum mundi ... et ita sunt mathematice due
de multitudine primo abstractum esse et consideratum ... ad ulteriam ...
introductiva ... ad ... mathe
... principaliter ... principaliter ... figura sua ... quia fuit
in mente divina ab eterno ... iste mundus sensibilis. hec autem spera
... ad ... hic mundi sensibilis ... de ... quod sunt in spera ... Sed
... in mundo sensibili que abstrahencium non est ... Unde in hoc tractatu
de spera ... principaliter ... philosophi ... dicit
... sufficit ... doctrine ... quo
in uno ... capitulo tractabitur ¶ Tractatus iste dividitur in iiii. Spera quatuor etc. ... dat suam mencionem
... doctrina ... tractat de spera ... distinguitur ...
... capitulo quid sit spera per ... corporis ... imaginem corporis
... spera ... in ... dicitur de ... et de ...
... spera ... imaginatur ... ista
... spera et doctrina ... ista ... de iiii. impressionibus ...
... imaginatur in celo ... in terra ... accessum et recessum planetarum
... dicitur de ortu et occasu signorum ... poetas scilicet de ortu et occasu
cosmico cronico et eliaco ... ortum signorum et occidentem ... astronomos
... equinoctialis in spera recta et obliqua et in qua ... mundi ... de ... dierum

dies et noctes et quia quibusdam nec oritur nec occidit sed semper habent equinoctium quibus
est annus et idem dies est quia quibus dies perdurat vel magis quam tempus xii horas et
sic nox. idem dicitur de diversitate habitationum scilicet quod aliqui quidam habent duas estates
in anno uno et duas hiemes et duo ver habent et duo autumpnus quibus anno
et quod aliqui quidam habent diem in anno ad quantitatem unius mensis et aliqui duorum vel trium
ut quod aliqui habent per dimidium anni diem continuum et per dimidium anni habent noctem
et illis numquam oriuntur alique stelle fixe nec umquam aliqua occidit nec aliqua preter celes-
tis oritur eis vel occidit. et dicit climata quod terra tota dividatur in 7 partes
et quod sit illa que ponitur quam dicitur nostra habitabilis et quare non illa tota est pro
terre habitata quia quedam est nimis calida scilicet illa versus meridiem quedam nimis frigi-
da versus septentrionem et quot leucas sive miliaria habet ab oriente in occiden-
te et a meridie in septentrionem. In quarto capitulo dicit de circulis et motu planetarum
scilicet de circulis quos planeta habet quia planete habent excentricos differentes et e-
quantes. et quare quilibet planeta preter circulos moveatur ab occidente in oriente
et de causa eclipsis solis et lune et de hiis que ... Sic
quod perfectum huius opere de hoc capitulo. et hic ponit diffinitionem spere corporis
dicens. Spera est etc. Corpus est quod continetur superficie dimidium circuli
ita ut fiat circumductio perfecta ut communiter sit. i. creatum quod
tale est continetur circumductione diametri immobili existente
diameter est linea recta dividens circulum in duas partes equales.
Circumductione est creatum in descriptione corporis sperici una superficie.
Nota quod triplex est superficies. plana ut in pariete. concava ut in val-
le. convexa ut in angulo monte et a tali superficie corpus solidum rotundum
et omnia volvitur circa reliquias extremitas sed linea scilicet continens
a polo artico ad polum meridionalem per centrum terre et axis mundi
ad similitudinem axis que est in rota. Et sic dicitur mundi voluntas rota sicut circa
hanc arte voluitur machina mundi. et ymaginatur a artone usque
austrum. Poli dicuntur a polis quod est pluralis quod omne volubile circa centrum
non mutat locum duas necesse habet fixiones spera. scilicet supra speram ignis
a globo lunari que dicitur v. essentia. dividitur in 9 speras et involuit
sperarum in fibras sicut cepa cepam undique involvit ut patet in figura et quod quedam
movetur ab oriente in occidente vel quedam ab occidente in oriente. ... hic

dicitur circulus qui ... dividit sphaeram in rectam et in obliquam quoad nos habitantes
in terra. Alio modo quia circa sphaeram octavam stelle que sunt in firmamento et versus polos
oriuntur et occidunt. Orizon. est ille circulus celi et terre qui est circa alium
videtur celum ita iacere super terram et dividit partem celi videlicet sic illud circulus
et dividit ei octavam. Angulos spheres. que sunt minores duobus rectis octava
plana sunt. ¶ Ut hic capitulum primum quod est de forma mundi prius sunt quaedam quaestiones
i.p.s. quam formam sui figuram debet habere mundus et utrum quod debeat habere formam
triangularem. Nam si mundus debet habere aliquam formam ei maxime convenit
forma perfectior figure. Sed perfecta figura inter omnes figuras est triangularis. ergo mundus debet
habere triangularem figuram. maior. tamen. patet sic. quia illa est perfecta figura
in genere figurarum ad quam omnes figure resolvuntur. Sed ad triangulum omnes
figure intrilatere et etiam circulus resolvuntur. ergo ... est figura perfecta triangularis
Item illa forma que est aptissima motui magis convenit celo cum ... moveatur
quam que non est huiusmodi. sed triangularis est huiusmodi. ergo triangularis magis convenit celo
quam aliqua probatio minor. id quod facit moveri secundum totum et secundum partes magis aptum est
ad motum quam quod secundum partes tantum. Sed figura triangularis facit moveri secundum totum
et secundum partes figura vero angularis secundum partes tantum. ergo forma triangularis aptior
est ad motum quam forma circularis. Item quia plus facit ad dictum medium
plus facit ad medium motum. Sed forma angularis est huiusmodi quam circularis quare etc. ...
Motus sequitur figuram ergo primus motus sequitur primam figuram. Sed prima est circularis
ergo requirit figuram circularem. Maior patet ... phisicorum ... de celo et mundo. Item simplex
... Sed figura triangularis est omnibus aliis figuris simplicior ergo ipsa
... Maior patet de se. Minor ... quia circularis forma una linea clauditur. Tri-
angularis non. ¶ Item illa figura celo convenit que attribuit motui velocis-
simo. Sed forma circularis est huiusmodi ergo etc. Item facilius est moveri partes quam totum
et partes. Sed forma triangularis facit tantum moveri partes et non totum quia figura
circularis facilior est ad motum quam alia ... procedendo est quod circularis figura .n.
... simplicissima quia continua ... quia ei non ... additio ...
capacitate ... motui ... prima ... figura. Ad primum
... de figuris ... duplex ... ad ...
... ad resolutionem ... circularis figura est prior quia ...
... lineis ... triangularis ... figura. Secundo ... triangularis

et prior quia non resolvitur in alias figuras sed omnes alie in ipsam. Sed forte
dicitur ad secundum. Continuum dividitur in infinitum cum sit quantitas continua quia videtur et
irresolubile in angulos contentos et quantitate. anguli vero contenti tamen et non quantitate
in obviam nulla. Ad alia duo dicendum quod de motu fit et loquitur dicitur. Aut de motu
qui fit de loco ad locum et hic non figura angularis aptior et ad motum
contrarium scilicet sursum vel deorsum de loco ad locum quia facilius scindit medium
alio modo circulari et aptior ad motum scilicet qui fit circa medium et sic patet solutio.
¶ Item de hoc quod dicitur quod spera sit corpus solidum. Videtur quod non quia recta linea non potest men-
surari. ergo spera dimensiones non habet. ergo non est corpus solidum. Maior patet de se.
Minor sic. quia linea recta in circumferentia et in puncto non tangit speram nisi in puncto
secundum. omne corpus quod potest mensurari a dextro in sinistrum, ante et retro, sursum et inde
deorsum et est corpus solidum. corpus sphericum est huiusmodi. ergo corpus sphericum est solidum. Conclusio
et procedendo quod spera est corpus solidum habens dimensiones tres scilicet superficiem ab oriente
in occidentem et a parte in meridiem et a superficie deorsum et hoc per lineam rectam. ¶
Ad primum in oppositum dicendum quod licet circularis per lineam rectam non possit mensurari, potest tamen mensurari
per alias lineas rectas. Vel dicendum quod licet per lineam rectam exterius non possit mensurari
potest tamen mensurari per lineam circularem in concavo vel exterius in convexa ¶ Item quare
quare potius rotundum aptum natum est moveri. Et dicendum quod rotundum est quod tangit
in puncto punctualiter vero non habet partem super quam totum corpus sustentetur et sic volvitur
de puncto ad punctum sicut patet in rota et hec solutio non salvat de spera ultima
cum nichil tangat extra. hoc autem post patebit ¶ Item videtur quod non sit ponere
concavam speram. immo videtur quod sit ponere infinitam. quia sicut est ponere illa et maximum
omnium corporum. sed sicut est ponere maximum corpus et minimum est ponere quod simul
sunt in eodem genere. sed non est ponere minimum ergo nec maximum. probatio minoris.
3 phisicorum. omne corpus divisibile est in infinitum et sic non est ponere minimum et sic nec maximum
Dicendum secundum [illegible] ad alia. Omnis naturalis substantia potest esse et [illegible] sue magnitudinis
augmentum ergo omnis naturalis est determinate sue magnitudinis et diminutionis. Item in 3 phisicorum
nullum corpus naturale est infinitum actu et corpus naturale. ergo etc. Concedendum est quod
si esset aliquod corpus infinitum illud non posset moveri motu recto quia non haberet
locum extra omnem ad quem moveretur nec haberet medium circa quod moveretur et sic non
moveretur circulariter. Videmus autem celum moveri infra diem et
noctem celum [illegible] sentimus. hoc autem non contingeret si celum esset infinite magnitudinis

Ad primum in oppositum dicendum quod corpus maximum et minimum simpliciter considerare duobus
modis. Aliquis secundum formam et speciem et virtutem. Aliter autem secundum potentiam materie et ymma-
ginationem solum. Primo est ponere minimum et maximum in naturalibus corporibus. Aliud et hic est quan-
titate virtute naturali. Unde dicitur Carnis minima que facit operationem carnis
sic et est ponere maximum. Secundo modo ut celum non est tamen ponere maximum vel minimum
quod non possit maius vel minus cogitari. Aptitudo materie que est in potentia ad magnitudinem
in appositione dat divisionem et sic non negat Aristoteles infinitum. Potest enim ymaginari
corporis sicut diameter mundi est plicando vel duplando et quiescit secundum in infinitum et
in dividendo. Et sic non est ponere minimum vel maximum. ¶ Item queritur quare sit
necessitas ut ponamus nonam speram esse cum non percipiamus eam visu. Ad hoc
dicendum quod mathematici considerabant motum spere duplicem. Unum scilicet diurnum
ab oriente in occidentem infra diem et noctem circa terram semel. Et aliud
infra 36 milia annorum et iste motus est ab occidente in orientem et hic
est in 100 annis gradu uno. Et quia motus octave spere est duplex et non uniformis
ideo necesse fuit ponere aliam speram superiorem scilicet nonam que uniformiter mo-
vetur ab oriente in occidentem que movet octavam infra diem
et noctem circa terram semel. Et alia est quia hec spera non est visibilis
omnibus suis partibus. Quamvis quedam sit pars densior quedam ra-
rior. nec autem principaliter debet esse ingenita. Sua quinta essentia hec autem non est ingenita
spera et ideo necesse est ponere nonam speram que sit ingenita et conformis sue
principio. Simulat etc. ¶ Hic declarat de ordine mundi a c s fuerit a
primi mobilis ad centrum. Et secundum ponit ordinem elementi regionem demum
ethere i. circa elementa etc. pura. et sphericitate et obedientie generationi
et corruptioni. De primo ad proximum. In medio orbium scilicet elementorum et omni-
um speram purus. quia in eo ascendunt vapores et occupando
in medio interstitio aeris a frigido et fiunt nubes et aliter in his sic
ut grando et pluvia etc. Et dicit purus ignis. Ad ostendendum
illum ignem qui continuatur cum aere misceri cum ipso. Et siccitas ignis
cum humiditate aeris. Et attingendo orbem lune qui est purus et non permix-
tus cum aliquo. Deinde ponit continuationem ordinis elementorum ab aere in se physica
alterante corruptione et generatione. De primo ad proximum. Per contrarietatem activam
et passivam. quia corruptio unius est generatio alterius ut ex uno pugillo terre

p(ro)pter rationem et similitudinem. sic 10 pugilli aque et sic deinceps. Verbi gratia 10
pugilli ignis per condepsationem et inspissationem fit unus pugillus aeris.
et deinceps etc. Dicit in dat rationem quare scilicet quorum unum est gradu altius dicatur sic
in eadem dis[tantia] et globus et scilicet. Deinde ponit diffinitionem elementorum. De autem elementa
dicuntur sunt quae non resolvuntur in alia corpora simpliciora eis. Ut dicit simpliciter
et specialiter ad mixta simplicia etiam globus terre neque elementa sunt simplicia
ideo non nisi mixta sed elementa sunt mixta non quia simpliciter non possunt tangi.
Omnia autem quatuor supponunt tactum ut habetur de anima et in secundo de generatione
et corruptione sunt etiam et mutuum. Quarum quodlibet. quia sunt corpora homogenea eidem roti
et natura et primo et totum. ut quibus pars aque et aqua. Generatorum scilicet in individua
secundum speciebus omnia generantur ex permixtione elementorum. Orbiculariter in rotundi
tate terram involvit sicut cepa cepam. media. quia dicit alterum in quarto methaurorum.
et si quis in subiugat. aer cum terra hic locus et maxime apud istos philosophorum
generatorum et in hoc plus tempus et generacionis aliud et planetarum. mo
bilia. per locum per se recti. et pro forma et speciem. Terra vero non per se mota
a medio et circa medium. non per accidens scilicet per aliam corporum et per violenciam nec
movetur per se tota. Proportionaliter quia 3 species omnium elementorum in numero generationis et motus
et per formam. Magnum motum. commutat terra fugiet scilicet distans undique
equaliter secundum medium locum in ipsa media gravis. ¶ Deinde ponit ordinem
quinte essencie incipiens a supra terre quod non participat contrarietate elementorum
que neque est gravis neque levis. nec recipiat peregrinas impressiones dicens
Circa elementarem regionem. scilicet sub participatione ab omni variatione scilicet alteratione
sua immutabili essencia scilicet per suam immutabilem essentiam rationem die noctuque
circulariter incedit ad modum circuli circa regionem et hec quinta essentia etc.
et non quarta essentia globus terre regionis scilicet generabilium secunda regio aqua nata
curum. 3. aeris volancium. 4. ignis radiancium. 4. ethereal regio
usque corpora supercelestia rotatur. Spere involuit. Superior inferiore sicut
cepa cepam. ¶ Deinde narrat motum duplicem earum dicens. Quarum
etc. Celi ultimi. scilicet spere ab oriente in occidente per et Uniformiter
inferiorum sperarum sicut octave sunt firmamentum contra. Sperarum a planetarum motu motu
contrario scilicet primum mobile ab occidente in oriente. dividit equinoctialis per quod libet
sui parte. distans ab utroque polo 33 gradibus distat polus. g. spere a polo

primi mobilis. Et primus motus primi mobilis motu violento rapit secum
omnes inferiores ab oriente in occidentem. Impetu suo .i. sua virtute et in-
fluencia celum terram scilicet diem et noctem. Illa n. concurrentibus motu proprio contra
primum motum ut octava cum orbibus inferioribus speris reciprat in 100 annis gradum
unum per zodiacum dedit quartam speram equatoris distantis a polo. quia spere conclusit spera
contrarium .i. in dilatato tempore. mercurius .i. in latitudine zodiaci de puncto ad punctum.
sicut latitudo etc. Ex hiis notandum duplicem motum sperarum et triplicem planetarum. Et isti
motus sunt valde necessarii. possibiles sunt in ymaginacione sola quia sicut quod omnes spere
habent motum proprium ab oriente in occidentem in quibus quelibet spera inferiorum suo motu
diurno virtute none spere ab oriente in occidentem. Et motus sperarum dis-
similis. per elongacionem et distanciam a primo mobili quia spere quanto propinquio-
res maiorem recipiunt influenciam magis sequuntur motum celi et quanto
magis recedunt minus. Et propter hoc spere videntur intendere contra motum prime spere

¶ Hic post est quod. utrum celum possit transmutari et videtur quod non. quia dicit
in methaurorum dicit. Sciant autem artifices alchimie species permu-
tari non posse. Sed celum distinctum spere. ergo celum non transmutatur. Item si
aliquid transmutatur in aliud. hoc est per eius corrupcionem. Sed nullum elementum potest
corrumpi. ergo nullum potest permutari in aliud. minor patet. in quarta celi primi celum est
ingenerabile et incorruptibile. Item universum et incorruptibile generalis spera preter
Sed celum est preter universum. ergo celum est incorruptibile. Item nichil quod constat ex tota
sua materia corporali sua forma est corruptibile. Sed celum constant ex tota sua
materia corporali sua forma ergo etc. Item celum a se invicem distinct quia unum et
hoc alterius sicut quod celum in quo potest. hoc autem contingit per se quod sit locatum. ergo u-
num ad aliud non corrumpitur. ergo non sunt corruptibilia. Item in dictis quod ad potest
fieri transmutare. Et celum est adequatum in suis ponis ut in sensus spericis
ergo etc. Item scienda in speris sunt alternatione per agere et adinvicem et
e contra activa et passiva adinvicem et se invicem patiendo aliud ipse ab
vicem aliud ab alio. cum omnis passio magis facta abicit a substantia sed in principio
physicorum dicitur omne corpus finitum per decisionem finitum fit minus. et quod per continuam
decisionem necesse est corrumpi. Tunc ergo celum iam diu esset corruptum
vel saltem pars se tota esset corruptibilia. Item celum est corpus omogeneum quia est eiusdem
forme in toto et in parte quantum est una pars celi potest alteri mallia

parte aliqua calidi pone recedit mouetur [illegible] non [illegible] in quantitate ut dicitur.
Item si calidum caperet aliud [illegible] passiuum in sicut [illegible] [illegible] [illegible] esset in fine
[illegible]. Cum igitur in[illegible] calidum [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] in quod [illegible]
[illegible] se secundum propriam [illegible] ut patet [illegible] [illegible] [illegible] & de igne qui
[illegible] ut in [illegible] iste ignis agere materiam quam [illegible] [illegible]
[illegible] se quod est in [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] in [illegible] unum est
[illegible] reliquum. [illegible] calidum [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tum. ¶ [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] non sit [illegible]. [illegible] ut [illegible] non est
[illegible] ignis super aerem [illegible] pone. [illegible] simplicia [illegible] mixta
[illegible] ignis secundum aliud [illegible] [illegible] [illegible] mixtorum [illegible] medium [illegible]
ad mixtionem [illegible] medium in [illegible] est [illegible] descendere [illegible] sicut sume
[illegible] [illegible] non est in [illegible] mixtionem frustra [illegible] esset [illegible] descendere non posset.
[illegible] mixtionem. Item cum ignis sit simplex [illegible] ignis carbo. flamma [illegible] lux.
[illegible] non carbo. quia carbo est ignis in materia [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] aere [illegible]
aliquo minerali [illegible] grosso aere. Ignis [illegible] [illegible] est. Item nec flamma quia
flamma est fumus ardens in [illegible] de [illegible] [illegible] fumus est uapor [illegible] [illegible]
[illegible] aque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. quia [illegible] ignis est in luce [illegible] lux
[illegible] non [illegible] quia lux. quia si lux [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] unum est [illegible]
[illegible] [illegible] tenebris. [illegible] nocte. Relinquitur quod [illegible] uidemus stellas
[illegible] luce ut [illegible] flamma non uidemus aliud. Item lux non est calida
[illegible] frigida. Ignis [illegible] in sua spera calidus est. Item [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in duobus [illegible]. [illegible] non [illegible] pone [illegible] est. [illegible] [illegible] quod aer sit
super aquam. cum aer sit calidus [illegible] in [illegible] [illegible] non in [illegible] quia est in [illegible]
humidus. [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit quod in [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pone [illegible] quid caliditate [illegible] in igne [illegible] in [illegible] quia est
[illegible] in [illegible] calidus. quare [illegible] est pone aerem super aquam [illegible] est pone
ignem non [illegible] aere. [illegible] secundum aerem. Item [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] calidum [illegible] [illegible] est ignis [illegible] [illegible] est pone ignem
super aerem [illegible] est. ¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] mixtorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
esset frustra [illegible] [illegible] descenderet. [illegible] quia ad mixtionem [illegible] [illegible] calidum

hum fri. siccum sicut probat Ar. in p° nove metheo. In qualibet generatione
si non sit primum non est aliquod posterius quam sit p°. Cum igitur calidum in igne sit
primum calidum. Si non sit ignis non erit aliquod calidum et non mixtio.
Sic ei potest non in sua specie ad mixtionem licet nunquam datur dat
quia hoc in spe. p. tertio quia unumquodque est ipso in alio sicut dicunt Ar.
aqua terra. cum suis ... et ... in ... et quod ... ...
tendens excitat formam mixti alio de potentia aliorum et sic educit
ignem quia ignis est vel ... aliorum. Ad 2° quod ignis lux est et
sed dico quod lux uno modo nominat qualitatem corporis lucentis et hoc lux
est in medio ... et sic non est calida nec frigida. Secundo modo dicit
lux stella lucida vel stella nobilis et ... et sic ... et non est forma
corporis. ¶ Item videtur quod non sit ponere aerem super aquam quia duo e-
lementa ... Inter aliqua duo extrema ... sufficit unum
medium ut dicitur primo metheororum et medium inter ea est aqua. non
ergo necesse est aerem medium cum aqua sufficiat ut videtur. Item
p° meth. dicit Ar. quod ignis non debet immediate sic terra quia plus
... terra et ... super eam. quia cum aer sit passibilior
terra. cum minus resistat. Videtur quod si aer esset immediate sub igne
... ad ... et ... in ... quia ... sub igne
immediate. ¶ Item quod non sint nisi duo tantum videtur. quia in qualibet generatione
est reperire contraria secundum ... ut dicitur primo physicorum. ergo et igne si-
militer ... Sed unius ... duo sunt tantum extrema. ut dicitur primo
10 meth. quia tantum erunt duo. Item quod sint duo videtur. quia secundum
motum ... Ar. primo de celo et mundo. ... mobilium Cum ergo duo
tantum sint motus ... vel ... sursum ... a medio et ad medium. duo
erunt tantum corpora simplicia mota et ... corpora elementa erunt tantum duo
ut videtur. Sed quod unum tantum videtur quia ... est ponere unum minimum ad
quod omnia illius generis reducuntur. et ... in genere corporum est ponere
unum primum non nisi corpus simplex quia est elementum. ergo unum. Item elementum est
... ut patet per diffinitionem eius in 4. meth. ... Elementum est ex
quo res componitur ... in quo res ultimo resolvitur et non dividitur
... forma quia cum ... Ar. in p° physicorum ... est ponere unum

primum quod plura et finita quam infinita. Sed quod tamen unum primum sit et ita
tamen unum elementum. Secundo principaliter arguitur probatur numerum corporum simplicium de genere penes
combinationem primarum qualitatum que combinationes sunt tantum quatuor modis
Secundum tamen illa sunt possibiles duo impossibiles penes possibiles sunt numerus
4. elementorum et hec combinationes satis patent intuenti. ¶ Ideo quod inter terram
et aquam non est et quod ponere aquam sed et aere quod ita si tolleretur aqua tunc
aqua et ex duabus naturis. quia omne medium inter duo extrema
debet se habere ad ea et sic esset calida et frigida et sicca et humida
et esset gravis et levis quod est impossibile. Item numerus elementorum accipitur ex
proportione penes proportionem numerorum quia inter numeros cubicos solidos
est ponere duo media proportionalia et non plura. et isti assimilantur elementa
et sic inter extrema elementa est ponere .2. media. Item arguitur per metaphysicam
si non essent 4 elementa tunc esset mundus diminutus nec perfectus quod est
per inconveniens. Igitur necesse est aerem ponere inter aquam et ignem Item arguitur
in 3o celi et in 4o libro. Secundo tamen terra est et si terra est ignis est
et si ista duo sunt necesse est ponere duo media tamen scilicet aquam et aerem
quia 4 erunt elementa tantum. Et hoc concedo. quia hec racionem probata
valent. ¶ Ad primum dicendum quod extrema contraria aliquando sunt contraria in forma
tantum ut albedo nigredo. Aliquando sunt contraria in forma et loco. loquendo
de contrariis in forma tamen verum est quod obiicitur. Sed non in forma
et loco Ad aliud dicendum quod ignis tamen alterat et convertit aliquid preter
aerem in suam naturam. non tamen primo convertit totum. quia aliquando ignis
convertitur in aerem ¶ Ad aliud argumentum que probat duo elementa esse tantum
dicendum. quod sine dubio contrarium clarius est et una per contrarietatem est
gravia et levia sunt secundum ut magis. et in primo. Ad illud de
motu sit dictum ¶ Ad argumentum que ostendit unum esse dicendum.
quod tamen et quod in quolibet est ponere unum primum minimum sed
non oportet quod ideo sit unum realiter distinctum in forma et specie ab aliis
sed unum per confusionem tantum. et sic possibile dicere quod in quolibet elementorum
sicut .3. convenit ad quod constat resolutio naturalis et quod supponitur
in sua actione cum transmutatur unum in aliud et hoc
est primo materia et propter hoc non oportet ponere unum tantum elementum. Sed dicendum

q[uod] d[icit] ar[istoteles] in 10. met[aphysic]e q[uo]d i[d] e[st] p[ri]mu[m] in illo genere q[uod] h[abe]t p[ri]nc[ipia] de sp[eci]e et de
for[m]a et mu[n]d[us] de m[ateri]a sic e[st] ignis tot[um] e[st] nec ip[s]e sic g[enerabilis] ... v-
niu[m] et[er]n[u]m s[ed] erit tame[n] unu[m] tale. Ad 3[m] d[icendu]m q[uod] u[er]u[m] e[st] adequatu[m] ...
fact[um] p[er] univ[er]sal[e] p[er] pl[ur]a q[uod] h[oc] e[st] possibile na[m] sic erit unu[m] et[er]nu[m] tunc
cor[pus] q[uod] ... ess[e] incorrup[tibi]le et in passibile q[ui]a no[n] h[ab]ret c[on]trariu[m]
q[ui]a o[mn]e passibile e[st] a c[on]trario. Et in fo[rma] degn[er]ac[i]one demo[n]strat ar[istoteles]. O[mn]ia
c[on]t[r]aria possunt ad invicem c[on]mutari. S[ed] o[mn]ia el[ement]a sunt c[on]t[r]aria. e[r]go o[mn]ia
el[ement]a possunt c[on]mutari. ¶ Et ... unu[m] corrupet[ur] ab alio ap[er]itiv[um]
mult[um] e[st] et e[st] frustra. S[ed] n[on] e[st] frustra q[ui]a m[ultu]m e[st] in p[ot]e[nti]a ap[er]itiu[m] ad
dulce[dine]m for[m]a[m] e[r]go potest corrumpi et h[oc] e[st] p[ro]cedend[um]. S[ed] intellig[endu]m
e[st] q[uod] de el[emen]tis e[st] loq[uen]d[um]. Aut sic m[od]o in g[ener]e s[un]t en[ti]a et p[re]t[er] uni-
v[er]s[ale]. Aut in q[ua]nt[u]m s[un]t ag[e]ntia et pacie[n]tia. P[ri]mo m[odo] s[un]t incor[ruptibi]lia. S[ecund]o
m[od]o distiguend[um] a[ute]m q[uod] sic totaliter et sic no[n] s[un]t c[on]sum[ptibi]lia nec cor[ruptibi]lia
s[ed] s[ecundu]m p[ar]tes sic s[un]t corrup[tibi]lia et in p[otenti]a ad aliam forma[m] p[er] mut-
tuam ac[ti]o[ne]m qualitatu[m] activar[um] et passivar[um] et unu[m] el[emen]tu[m]
e[st] in alio el[emen]to in p[otenti]a ut h[abe]t[ur] ab ar[istotele] in p[rim]o met[eoro]r[um]. ¶ Ad p[ri]m[um] ar[gumentu]m
d[icendu]m q[uod] in c[on]t[r]a ... fiat resoluc[i]o ad p[ri]ma[m] m[ateri]a[m] h[oc] e[st] ad p[ri]m[um]
g[e]n[er]ale et corrup[tibi]le. Ad alia duo d[icendu]m q[uod] de el[emen]tis e[st] loq[uen]d[um] dupl[icite]r
vel in q[uan]t[um] s[un]t p[ar]tes univ[er]si sic no[n] s[un]t g[e]n[er]abilia n[ec] corrup[tibi]lia.
vel in q[uan]t[um] s[un]t p[ar]tes mixti p[er] qualitates activas et passi-
vas sic g[e]n[er]abilia et corrup[tibi]lia. Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] c[on]stare ex tota sua for[ma]
et ex tota sua m[ateri]a dupl[icite]r e[st]. Aut i[ta] q[uod] in illa totalit[er] satiet[ur] p[er]
p[er]fectio[n]e[m] sue for[me] ita q[uod] sit tota m[ateri]a s[u]b tota et ei no[n] sit
p[ri]vac[i]o admixta. Tale e[st] in g[e]n[er]abile et incorrup[tibi]le sicut e[st] c[on]-
celu[m] et cor[pora] sup[er]celestia. Aut ita q[uod] illa m[ateri]a no[n] sit simul
s[u]b tota for[ma] nec satiet[ur] p[er] p[er]fectio[n]e[m] sue for[me] q[ui]a p[ri]vac[i]o[n]e
eade[m] admixta. Tale e[st] corrup[tibi]le et g[e]n[er]ale et sic s[un]t el[emen]ta
q[ui]b[us] e[st] p[ri]vac[i]o admixta. Ad 4. d[icendu]m q[uod] in el[emen]tis e[st] c[on]siderare q[uan]-
t[itatem] et q[ua]litate[m]. C[on]t[r]a ad na[tura]m q[ua]nt[itatis] tu[m] unu[m] e[st] loco alicui
... et c[on]tinet[ur]. S[ed] fo[rma] m[agis] r[espectu] q[ua]lit[atis] ad na[tura]m q[ua]litatu[m] sic unu[m]
agit in ad ... corrup[it] ip[su]m v[e]l aliq[ua]m p[ar]te[m] ¶ Ad vi. d[icendu]m q[uod] no[n]
p[er]tinet sic ad e[st]a... duo p[ro]p[ri]a in una q[ua]litate

et in alia pervenerunt. ¶ Ad 4. dicendum quod sine dubio quod pars abicitur vel
quod non adhibeatur et restaurare. Sed concluditur ratio. Sed non est idem
in mundo quod in una parte deperditur tantum in alia restauratur ut scribitur
1. o. et m. quia quantum vertitur accione in hyeme de aqua generatur per conversionem
aeris in eam tantum in parte mundi restauratur per conversionem aque in
aerem quia in estate est estas [illegible] secundum de aliquibus. ¶ Ad 5. dicendum quod licet elementum
sit eiusdem nature in toto et in parte [illegible] quantum est de se potest [illegible]
in aliud elementum. [illegible] in toto non est. vel quod unum
elementum non habet sufficientem [illegible] ad totale elementum in sua
natura [illegible] toti in sua totalitate [illegible] est [illegible]
resistere alii toti non [illegible] ista [illegible] ideo
non est simile. ¶ Ad 6. dicendum quod licet verum est quod ignis in sua sphera
materie est activus. Sed ista actio non est in eo [illegible] sue materie
[illegible] repugnacionem [illegible] aliquando ideo non [illegible]
quod corrumpat sic de calore [illegible] vivifico quod habet naturam [illegible]
[illegible] dicendum quod calor est [illegible] aliquando in quantitate habet [illegible] non
repugnat sue materie [illegible] ideo calor ignis
in sua sphera in propriam naturam. Sed loquendo de calore vivifico
quod in humido radicali habet aliquando [illegible] ideo si non appo
natur obiectum extrinsecum [illegible] in proprium obiectum. [illegible] est de igne isto
[illegible] ideo non est simile. ¶ Iste questio utrum ignis in sua sphera sit
calidus et videtur quod non. Quia cum ignis in sua sphera sit [illegible]
[illegible] neque calida neque frigida est [illegible]. Item aer est calidus
[illegible] extremum [illegible] non extremum [illegible] quia [illegible] calidissimus
[illegible] calidus in [illegible] quia [illegible] frigida
[illegible] quia sic aqua non posset calefieri. ¶ Juxta hoc
queritur utrum ignis sit siccus et videtur quod non. quia [illegible] de generatione et [illegible]
[illegible] siccum [illegible] humido [illegible] non [illegible] Sed decidit [illegible]
Sed in igne non est humidum ergo neque siccum. Item humiditas est
nobilior qualitas quam siccitas quia est principium vite ergo in alio non
[illegible] Sed [illegible] est ignis [illegible] ¶ Dicendum quod est calidus quia
habet calorem et activum quod percipio per motum. Quod obicitur

q(uod) lux no(n) e(st) calida u(er)u(m) e(st) s(ecundum) q(uod) lux no(m)i(n)at qualitate(m) corp(or)is Lucidi sic
aut(em) ignis no(n) e(st) lux. s(ed) e(st) lux s(ecundum) q(uod) no(m)i(n)at s(u)b(iectu)m corp(or)is lucidi (et) sic
lux e(st) calida. Ad a(liu)d d(icendu)m q(uod) e(st) calid(us) in t(er)tio. g(radu) aqua frigida in
t(er)tio d(icendu)m sic (et) q(uod) obi(citur) q(uod) calefit d(icendu)m q(uod) [aqua] s(em)p(er) e(st) (con)t(ra)riu(m) frigida
s(ed) accide(n)taliter calefiat. t(ame)n d(icendu)m q(uod) aq(u)a pura no(n) p(otes)t calefieri n(isi) al-
terat(ur) sic(ut) n(on) e(st) ignis frigefi(eri) s(ed) m(odo) ignis t(ame)n aque que e(st) i(m)p(ur)a
ad opp(osit)o p(otes)t. ¶ It(em) dicit q(uod) cu(m) t(er)ra e(st) aq(u)a h(abe)t u(ide)tur f(alsu)m q(uia) u(ide)t(ur)
p(ro)p(ter) q(uod) t(er)ra sit sup(er) aq(u)am sicut insula in medio oceani (et) u(ide)-
m(us) n(am) occeanu(m) su(um) amphitrite(m) circa tota(m) t(er)ra(m) (et) ite(rum)
d(icitu)r in ps(a)l(mo). Qui fundasti t(er)ra(m) sup(er) aq(u)am. (er)go t(er)ra e(st) sup(er) aq(u)a(m).
(et) d(icendu)m q(uod) aqua e(st) sup(er) t(er)ra(m) (et) t(er)ra p(ro)p(ter) sui corpulentia(m) (et) gravitate(m)
magis tendit ad centrum (et) d(icitu)r aq(u)a sup(er) t(er)ram q(uia) maior p(ar)s t(er)re
e(st) cooperta aq(u)is. Ad auct(oritat)e(m) q(uod) illa sic d(ebe)t i(n)telligi qui fundasti t(er)ra(m)
sup(er) aquas. i(d est) q(uod) (al)tiorem (et) immobiliore(m) (et) solidiore(m) fecisti t(er)-
ra(m) qua(m) aq(u)am. ¶ It(em) dicit q(uod) invicem t(ra)nsmutant(ur) de p(ri)o ad p(ri)m(u)m.
hoc u(ide)t(ur) d(icer)e in l(ibr)o de g(e)n(eratio)ne in habentib(us) simbolu(m) facilior e(st) t(ra)ns-
it(us) (et) u(idetu)r q(uod) no(n) q(uia) t(ra)nsitu(s) sit p(er) n(atur)am (con)t(ra)rietatis s(ed) no(n) in habentib(us)
simbolu(m) e(st) mag(is) de (con)t(ra)rietate. (er)go in h(abe)ntib(us) facilior f(i)t t(ra)nsit(us) s(ed)
tu dicis facilior e(st) t(ra)nsit(us) s(ed) no(n) velocior. s(ed) p(ro)p(ter) (con)t(ra)riu(m) in p(rese)nc(ia)
sui (con)fortat(ur) ut h(abe)t(ur) in p(rim)o metheor(orum). (er)go u(idetu)r e(ss)e p(ro)p(ter) de (con)t(ra)rietate
u(e)l vigorat(ur) (con)t(ra)riu(m) (con)t(ra)riu(m) (et) ita cit(ius) agit. ¶ It(em) de p(ri)o ad
p(ri)mu(m) cu(m) aqua sit p(ro)p(i)or igni q(ua)m t(er)ra facilius (con)u(er)tit(ur) in
igne(m) qua(m) t(er)ra. (et) t(ame)n ignis (et) aqua in nullo h(abe)nt simbolu(m)
(con)t(ra)riu(m) d(icitu)r in t(er)ra et in l(ibr)o de g(e)n(eratio)ne q(uia) in h(abe)ntib(us) simbolu(m)
facilior f(i)t t(ra)nsit(us) q(uia) facili(us) e(st) t(ra)nsire (con)t(ra)riu(m) qua(m) p(er)f(ect)a
q(uod) p(ro)cedit e(st). ¶ Ad obi(ectu)m dicim(us) q(uod) velocitas mot(us) e(st) p(ro)p-
porcio(n)i agentis ad passu(m) mo(tu)s. ad mo(tu)m no(n) a(u)t(em) q(uan)to mo(tu)s
e(st) mag(is) (con)t(ra)riu(m) tanto mag(is) resistit (et) tardior fit mot(us). Alia
u(ero) p(ro)p(ter) de uigo(r)e no(n) h(abe)t s(ed) locu(m) n(isi) alicubi n(isi) u(bi) for(ti)us (con)t(ra)r(iu)m
n(isi) extellit p(re)do(m)i(n)at(ur) alt(er)i (et) t(ame)n reliq(uu)m (con)t(ra)riu(m) e(st) p(ro)ne resis-
tencie. ¶ Sicut queritur q(ua)re sic ele(men)ta ordiant(ur) q(uia) gravia
sunt deorsum (et) levia sursu(m). d(icendu)m q(uod) ordiant(ur) s(ecundum) q(uod) p(ro)p(ter) l(ibr)u(m) mu(n)di

principatu in m[ateria] et for[ma] diaphani vt corpulenciam vt rone
suor[um] principior[um] s. m[ateri]e et for[m]e sic ordinant[ur] ¶ It[em] dic[itu]r q[uod] ex p[er]mix-
tione q[ui] elementor[um] fiunt mixta q[uod] no[n] sic principia corp[or]is
h[uma]ni vi[detur]. q[ui]a no[n] sunt principia celi ip[s]i est nobilitatem
s[ed] cor[pus] h[uma]n[u]m nobil[ius] est q[uam] celu[m] q[ui]a tanqua[m] finis o[mn]i[u]m g[e]n[er]atio[nu]m &c.
¶ It[em] ex eisd[em] sumus et nutrimur ide g[e]n[er]atioe s[ed] no[n] nutrimur de
celo g[e]n[er]ato &c. ¶ S[ecun]do. Om[n]ia cor[pora] que p[er]stituta sunt ex me[dijs]
sunt ex t[er]ra. et aq[ua] ad'mo et aliis elem[en]tis ut h[abe]t[ur] de meris
q[uod] p[re]cedencium ¶ Ad ob[iectum] d[icen]d[um] q[uod] illa nobilitas que in est corp[or]i
h[uma]no no[n] est eiusde[m] r[ation]e cu[m] nobilitate corp[or]is celestis q[ui]a nobilitas
h[omin]is est beatitudo q[ui]a op[or]tet ip[su]m e[ss]e g[e]n[er]abile et corr[uptibi]le aliud n. no[n]
posset mereri b[ea]titu[dinem] n[on] e[ss]et g[e]n[er]abilita et q[ui]a op[or]tet ad merendam
beatitudine[m] e[ss]e corr[uptibi]le et ideo ex elem[en]tis p[er] p[er]sequens s[ed] nobilitas
v[er]o celi est ut no[n] sit g[e]n[er]abile et corr[uptibi]le et io no[n] est ex elem[en]tis. Vel aliter
q[uod] de corp[or]e h[uma]no est loq[uen]d[o] dupl[iciter] aut in q[uan]tu[m] corp[us] et sic no[n] est nobili[us]
celesti corpore q[ui]a sic est ex elem[en]tis. Aut s[ecundu]m q[uod] a[n]i[m]atu[m] et sic nobili[us]
et tale est ex elem[en]tis. Ad 2[m] d[icen]d[um] q[uod] no[n] sumus ex elem[en]tis im[m]ediate
nec co[rpus] h[uma]n[u]m est ex se[m]i[n]e s[ed] ex humiditatib[us] humiditas ex
h[umor]ib[us]. s. sanguine collecta &c. et illi ex chimo. chim[us] v[er]o est ex
reb[us] nascentib[us] et illa ex elem[en]tis et g[e]n[er]aliter nutrim[ur] ex elem[en]tis s[ed] no[n] im-
med[iat]e s[ed] me[diat]e. ¶ It[em] dic[itu]r q[uod] o[mn]ia elem[en]ta p[re]t[er] t[er]ram mobilia q[ua]si
sunt vn[de] hoc e[ss]e p[ro]b[atu]r. q[ui]a in quant[um] est g[ra]ue debet ei mot[us] deorsu[m]
et violent[us] sursu[m] g[e]n[er]ato male d[icitu]r ut vi[detu]r ¶ Io[hannes] g[e]n[er]at[ur] alterat[ur]
et corrump[itu]r. s[ed] alteracio et g[e]n[er]atio et corr[uptio] s[un]t mot[us] g[e]n[er]ato m[odo]. Et d[icen]d[um]
q[uod] t[er]ra no[n] m[ou]et[ur] p[er] se p[ro]p[ter] g[ra]uitate[m] corpolen[tie] sue q[ui]a est in t[er]ra
s[ecundu]m in infimo loco. s. c[entr]o c[ontra]rio ul[timo] q[uod] no[n] est t[ra]nsgredi et q[uod]
q[ui]a t[er]ra remo[ta] a motu p[ri]mi mobilis et est q[uasi] ei[us] c[ontra]riu[m] c[ontra]riu[m]
a[utem] imobile est p[er] se. p[er] acc[iden]s a[ut]e[m] t[er]ra m[ou]et[ur] s[ecundu]m p[ar]tes s. p[er] violencia[m]
t[ame]n p[er] alteracione[m] s[ecundu]m suas p[ar]tes s[ed] no[n] tota s[ed] tunc no[n] permanet s[ed]
p[ro]p[ri]a for[m]a. Alia v[er]o elem[en]ta mobilia s[un]t in p[ro]p[ri]is locis recte p[ro]p[ter]
eam for[m]am. et p[ro]p[ri]am q[ui]a mag[is] accedunt q[uasi] c[ontra]riae. t[ame]n d[icen]d[um] q[uod]
est forte sume mo[bi]le. s. q[uia] sp[h]e[r]e sit et est pone sum[m]a q[ue]desens s.

tram ¶ Item dicitur quod etherea regio mouetur circulariter. quia omne quod mouetur mutat locum. sed tota non mutat locum ergo tota non mouetur

Probo. Spera est in spacio equali. Sed quod est in spacio equali non mouetur ergo spera etc. istud patet eadem est dimensio ab oriente in occidentem. et e contra quia idem est spatium et a aquilone et in austrum et sic de diametris. Item si celum mouetur aut ergo natura aut violente. non violenter quia sic esset corruptibile non natura. quia in motu naturali fit aliquid nouum

disputatio astica per motum. Sed celum in sua renouatione non acquirit quod non fuit in aliquo quod non mouetur. Item si celum mouetur aut esset uel primi motus desperato punctum ergo etc. Antecedens probo motus autem non apparet quod magis una parte quam alia quia primum mobile mouetur ab oriente in occidente. Item arguitur in 3. physicorum motus est actus in perfecti. sed corpus celi nullo modo est imperfectum ergo corpus celi non mouetur. Item arguitur 4° 6. physicorum. probat per rationibus demonstrativis quod non est motus primus ¶ Item arguitur 4 libro arguitur in libro c. et m. dicit celum est locus et spacium. sed locus est immobilis. sed locus est idem ergo celum est immobile. Item non est mobile primus motus primum. probo primum scilicet quod celum non est mobile primum quia celum est ab alio continetur sed quod per se est in loco per se continente. Alocante. quod sic per se in loco ipso quia quod per se mouetur per se est in loco. sed omne tale est corpus continens extra et sic eadem quod de illo dicitur. non sit in infinitum. ¶ Item si corpus celi sit circulatum aut quod est circulare ad aliquid corpus. Aut sua grauitas per se est sita. sed non est in sita ergo est ad circulatum et ad ad aliquid uel in ut patet. Item mouetur non mouetur nisi per resistentia mobile ad motorem. sed in celo non est resistentia quia non est resistentia et est violentia. sed in celo non est violentia ergo etc. ¶ Item dicitur motor voluntarius mouens aliquid cum inclinatione contraria ipsius mobilis. sed si opponatur plus mouebit eum uel minus mouebit idem. sed dicit arguitur in de celo et mundo quod si stella pona apponatur ipsi celo mouetur cum labore et pena ergo motor celi non mouet celum in sua naturali inclinatione. sed si hic motor celi non est ad illam inclinationem et non mouetur ad naturam. nec ad voluntatem

¶ Ad oppositum dicit arguitur 3° de celo et mundo. quod motus naturalis est figuram naturalem. sed figura naturalis est figura circularis ergo motus eius naturalis est.

motus circularis. Item aliqua in p[ri]o c[aeli] et in d[icit] motum n[atura]lem sic Q[u]i
da[m] [est] ad medium q[ui]da[m] [est] a medio et q[ui]da[m] c[irc]a medium. Sed motus c[irc]a
medium [est] motus circularis. Motus g[ra]vis dilatatur [et] motus n[atura]lis. Ite[m]
aliqua n[atur]a [est] s[impli]c[i]u[m] motus et c[orp]oris. g[raviu]m et l[evium]. Solutio. Dicendum ad p[ri]mu[m] s[cilicet] q[uod] d[u]p[lex]
[est] motus Recti[linea]tus [et] circularis. i[nde] g[ra]vis mo[vetur] q[ui]a mo[tu] moto recto mu-
tat locu[m] q[ui]a in motu circulari s[e]c[un]d[u]m medium no[n] o[porte]t q[uod] mu[te]t locu[m]
s[ecundu]m se totu[m] s[ed] solu[m] s[ecundu]m partes suas a dextro in sinistru[m] [et] c[ontra]rio.
Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] celu[m] mo[vetur] motu n[atura]li ut a figura circulari s[ed] tamen
ista no[n] possu[n]t p[er]ficere motu[m] celi s[ed] solu[m] p[er] fi[er]e una[m] revolu-
tione[m] circula fo[r]te n[atura]li s[ed] ad p[er]petuan[dum] suu[m] motu[m] exigit[ur]
ulteri[us] in celi[n]t[elligen]tia i[m]pulsio [et] motus suum dispo[n]e[n]s. Ad 3[m] celu[m]
no[n] mo[vetur] s[ecundu]m se s[ed] solu[m] s[ecundu]m suas partes nec p[er]mi[ti]t ab aliquo s[ed] ip[su]m
[et] c[ontra] sui loci. Ad 4[m] d[icendu]m q[uod] no[n] o[porte]t in o[mn]i motu n[atura]li acq[ui]re[re]
disp[ositi]o[n]em nova[m]. S[ed] tamen in illo motu q[ui] fit de loco ad locu[m]
S[ecundu]m ip[su]m ut no[n] mo[vetur] de loco ad locu[m] n[isi] s[ecundu]m partes tamen de ubi ad
[ubi] [et] n[on] a loco ad locu[m] q[ui] motus [est] ad formam. Vel d[icendu]m q[uod] sicut
celu[m] mo[vetur] s[ecundu]m partes tantu[m]. sic s[ecundu]m partes acq[ui]rit novas disposi[tiones]
ut novos locos [et] c[om]pleta una revolutione remanz
id app[ar]et ut p[ri]us. Quare aut[em] celu[m] mo[vetur]. Post[quam]
posuit ordine[m] mundi [et] motum ip[s]i[us] duplice[m] s[ecundu]m c[on]sida-
tione[m] sapientu[m] s[ecundu]m q[uod] experti s[un]t s[ecundu]m instrume[n]ta. Al[ter]norea s[cilicet] p[er]
ast[ro]labia [et] armillas. In hac intendit o[sten]dere q[uod] celu[m] mo[vetur]
s[ecundu]m c[on]sidaratione[m] ph[ilosoph]or[um] [et] sapientu[m] ad sensu[m] visu[m] [et] ide[m]
intendit fo[rm]am ei[us] sp[h]ere [esse] rotunda[m] [et] p[ri]o p[ro]bat form[am]
[et] c[ontra] s[ecundu]m eth[e]ree regionis. 2[o] p[ro]bat form[am] elem[en]tis regio[ni]s
i[d est] Q[uod] t[er]ra [est] sic rotunda. p[rim]o [et] p[ro]ximius tercio [et] p[ri]o p[ro]ponit
q[uod] celu[m] volvit[ur] ab oriente in occidente[m] q[uia] hec valz ad
suu[m] p[ro]positu[m]. 2[o] p[ro]ponit q[ua]druplice[m] r[ati]o[n]em s[cilicet] q[uod] fo[rm]a celi
[est] rotunda. i[d est] Q[uod] aut[em] sic rotund[um]. [et] illa d[icun]t[ur] in q[uo] p[ri]ma
r[ati]o[ne]m ponit metha[phisic]am s[ecundu]m theolo[gic]a[m] q[uod] celu[m] sit rotundu[m]
s[ecund]am r[ati]o[ne]m dat metha[phisic]a[m]. 3[am] r[ati]o[ne]m dat n[atura]lem duce[n]s
ad in possi[bi]le ad sensu[m] [et] c[on]t[ra] pat[et] in l[itter]a. Signu[m]

i. sen^le. mediu' est p' q' probari pt. Jt eadem p^te p^h notat stellas
fixas que semp retinent eandem figuram in celo. Nota Sub^re m^re sic
est sic stelle fixe et figurate in firmamento quod forma mo est ad
signum. Gen^le medi' p' q' p'ba' ad st^m ut qui n. h't motu dubi-
tat st^u visu indiget sic qui dubitat ut^m nix sit alba st^u dubi-
tat et indiget. Arist^o mund^s d' ab archetipo q' est principio sic typo q' est
figura q. principat figura que fuit in mente divina ab eterno ad q'
exemplar factus est iste mundus sicut principium t' finis. q' in octo aut
singulis est assignare principium au' nusq' h' non singulis q' nusq' h' est prima
ro mathe^ca. Su' te^a ondens mundum esse rotundum q' mathe^ci
est psidare forma eam in ydeam in mente divina et ei exem^a ysop-
metra d' ab ysos q' est eq'le et pr q' est ocu et metros q' est m
sura. Vn ysoperimetra fo^r eq'lateris mensura cap^ma ex^m in vase
eo si disponat^r rotund' et impleat^r liquore aliq^o et p^a effundat^r
et ma^te eam sup'ficie non extensa n' preda imp'nat^r ei lata ita
q' fiat elata et fundat^r liquor et patebit q' non recipiet tm
d' liquore p^s quod au' rotunda figura sic. Copa^ma mathe^ca est
scire h' pz pa'z in s^o prior q' dic^r. q' a rotunda circulari
tondus sanatur medici est scire pp^a q' aut geo^tre est scire q'
in celo ptes a se max^e distant si dissi^l sic replecionis
q' non est i aliq' ang^s vn' az esse rotundu' in q' mat^te cir-
cto est figura sn' anglo et h' est ita ro ondens celu' esse rotundu'.
Necc^as n' lic. s. q' omne corp^s in loco et nullo loc^o vacuum
q' rep'bantu' est z. ph. q' in eand' po'a una ex^nmitare i aq^a
et alia in ac^e et exc^hat^r aer de eand' ne locus sit uacuus.
ondit aq^a quamuis sit g^e n'an' ei. Cu' sp querat centru'
grendo circuit orbe. Sit ex pz q' q' sibilus g'ue ascende'
sursum q' loc^o delinquat^r uacuus et h' est tota ro n'alis ducens
ad impossibile q' mundus non p' h're n' rotundam form. Jt
dic^r Affraganus c^a ro. ab ducte s^r duces ad impos^le Dya-
phanu' d' corp^s transparens suscipiens lum' in sup'ficie ipsiu'
ut ph d' dyaphanu' a dya q' est tras et phanos apics q'.

inspectos. Et aut res appeat in aqua maior hoc est qr sb maiori
angulo ut patz demum in mathematice pspectiva. Sic quer deinde qr
dicitur qr celum non uniformiter. Sed iste motus est voluntarius
sed motus voluntarius non est uniformis ergo motus celestis non est uni-
formis. Item motus celi non a virtute infinita sed vis infinita
non est uniformis. ergo motus celi non est uniformis Item motus
celi est nalis sed motus nalis quanto durat non tanto plus forti-
ficatur et vigoratur. Similiter motus celi non est uniformis Item
vult Arist in 2 celi c. 1. qr in celo est dextrum et sinistrum sed in dextro
est fortior motus qr in sinistro ergo etc. Oppositum non est cad
cum in eis est effectus sed eadem cum motus est in oriente et occidente. ergo
ut eius effectus motus est eadem ni. Item in ipsa dicitur et in 2 celi c. 4
qr celum uniformiter movetur Solo dd ad primum et ad secundum qr motus
celi est uniformis sed cum dicis motus celi est voluntarius et est
a virtute infinita po. dd qr illa voluntas est et est illa potentia infinita
recta est et similiter a virtute perfectissima que non fatigatur
in suo motu sed semper non intendit motus eius neque remittitur.
Ad 3 dd qr motus nalis est duplex. s. a superius in deorsum neque
a fine in medium tali fortior et in fine debilior ipsius. Nunc motus
convenit actori eius in motu et de tali obj. Alius est mo
qui debetur corporibus debet supercelestibus. quorum neque quid
neque locum suum et corporis qr perpetuitatem qr eterum et tale non mo
de loco ad locum sed cum in orbe et redit semper ad idem qr est certa
mensurat non intenditur neque remittitur. Ad ultimum dd. qr dextrum
et sinistrum in celo solum distinguuntur quo ad nos et qr eadem
est virtus influens in oriente et in occidente. ideo celum uniformiter
movetur. Item queritur utrum celum sit rotundum sic dicitur iste racio
sed qr non qr dicit Arist in methaphisica Ista res est rotunda
recta et rotunda celum est res ergo celum non est rotundum
Secundo videmus stellas sonam in celo non moveri et ideo aliquas
moveri cetera ipsa stellas eas propinquiores veniunt
colores describe et remotiores maiores et ita quod stella ap

parum nobis in ortu suo medio celi et in occasu eiusdem magnitudinis. Hee autem apparitiones non essent nisi in corpore sperico quod
concedendum est. quod patet per sensum. Ad rationem in oppositum dicendum quod arguit de re
bus sensibilibus que constant ex materia et forma elementorum quorum materia non nate dispo
ni ad veram rotunditatem vel rotunditatem. Celum autem non est causa quia compositum
est elementorum sed formam et materiam [illegible] disponi ad perfectissimam
rotunditatem cum sit corpus non generatum nec fabricatum ex re
alia. Quod autem terra sit rotunda. Hoc probat clarius regionem
de spera et per terram probat esse rotundam dicens auctor supra i. Quod autem
aqua. In primo probat quod sit rotunda ab oriente in occidente per unum
medium scilicet per lune eclipsim. Et medium est superius a stellis speretice apparitionis
et sperice occultationis ut i. Quod terra est notum ex rationibus. scilicet eclipsis
oriente in sublimi id est in celo in lata scilicet et eclipsi quod notum est experi
mento. quia prius est dicet hiis qui primo accedunt orienti et tardius
hiis qui sunt versus occidentem sicut in nocte. Notandum sunt quod quando luna eclipsatur
omnibus terre ingreditur luna sub conum eclipsis. Et quod omnibus
respiciat figuram terre que proicit ipsam sed ubi est arcuosa et res
erit arcuosa. Quod terra sit rotunda a meridie causatur
Hic probat per aliud medium experimento quod qui sit super terram sp-
ectet civitatem et videt propter pomum amonate et ipse fuerit visus
eorum et quanto propius magis accedunt ad illa civitate visus
monte tanto magis elevatur eius polus super orizontem et sit visus
suus eorum sub polo certum sit planum in terra. Et simplicare
indirecta per ducas ad inscriens Quod aqua. probat sic
per duo media quod aqua sit rotunda. Unum est autem per experimenta
ad est autem ipso hoc genus. dicit ab homines quod est [illegible] generis natura
quae ciconia natura toto et partis. Notandum est quod forte aque super esse ro
tunda cum sufficiat ipsi aque sit contigua cum ipsa aqua. et quarum
partes aeris aequalis distantie accedunt ad qualibet partem circumferencie
Quod autem ut elementa moveantur motu recto et celum circulariter debeat
moveri circulariter. Actor in 4. parte. motus sit figuram circuli
etiam sit rotunda ut probat et haberet motum circularem et non recte

qui est sursum et deorsum. Oppositum patet de se quia ignis non modo sursum
sed etiam terra deorsum quod conceditur, et quia etiam posita extra suas speras
redit naturaliter iterum ad suas speras. Sed in speris suis aut moventur
circulariter [illegible] [illegible]. Aut terra sit in medio. Hic ostendit quod terra
habet situm in medio celi et deinde ostendit quod ipsa sit puncti quantitatis
in comparacione ad firmamentum, ut in [illegible] id sit signum. Deinde
ostendit quomodo sustentatur ita in medio [illegible] i. Quod autem terra stellarum fixarum.
Dicit ad differentiam erraticarum. Quantum notabilem dicit ad differentiam
infinitarum stellarum que sunt in firmamento quarum visus noster percipere non
potest. Gravius. Hic ostendit differentiam inter centrum et ponderositatem quia centrum
per se tendit ad centrum ponderositatis [illegible] in [illegible] plumbi
et mille lignorum. Summe gravius dicitur terra per se in spacio ad aliud
[illegible]. Item [illegible] [illegible] pro indirecta sui propositi ad [illegible]. Hic [illegible]
[illegible] contra instancias quas dabat [illegible]. Item nota quod hec tota
[illegible] centrum mundi [illegible] non [illegible] neque [illegible] [illegible]
[illegible]. Exemplum de [illegible] de adamante [illegible] posito in medio [illegible]
[illegible], non [illegible] omnem partem [illegible] [illegible] quiescit.
Ad [illegible] terra quiescat naturaliter in centro [illegible] quod non. quia
[illegible] quelibet pars quiescit et movetur [illegible] totum quiescit [illegible] sed quelibet pars
terre quiescit et movetur [illegible]. quia movetur [illegible] [illegible] [illegible] per-
hibente ab illo loco recedit [illegible] quelibet pars terre est [illegible] quia remota
parte [illegible] descendit superior [illegible] de qualibet parte [illegible] quelibet pars
terre quiescit et movetur. Item [illegible] simpliciter immobile et [illegible].
quanto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tanto [illegible] [illegible] et quanto plus
recedit magis [illegible] terra [illegible] maxime remotum ab illa [illegible] terra
[illegible] maxime mobile et [illegible] et [illegible] [illegible] locum. Item [illegible]
dicit [illegible] quod res ordinantur [illegible] quia unus est ordo partium ad invicem [illegible]
est ordo partium ad [illegible] [illegible]. [illegible] ordo non est [illegible]. [illegible] ordinantur
ad [illegible] que plus appropinquant plus participant de [illegible] [illegible] [illegible]
minus [illegible]. Sed [illegible] [illegible] est [illegible] immobilis [illegible] remotissimum
ad ipso est [illegible] [illegible]. Sed terra est tale [illegible] [illegible]. Ad oppositum [illegible] [illegible].
Quod [illegible] terra [illegible] ad centrum non quia centrum [illegible] [illegible] [illegible]

inot' mo' cca ad sup^m z p[er]manet ut circa t[er]ra. Jt[em] ar. in 3. c. 29.
q[uod] t[er]ra mo' ad centru[m] non q[uia] centru[m] t[er]re, s[ed] q[uia] est centrum mu[n]di. z
h' opz quia si tota t[er]ra eet sup[er] globum parem z h' eet gleba
terre. gleba no[n] ascenderet ~~sursu[m] q[uod] demu[m] fieret qd mediu[m] glebe~~
usq[ue] ad t[er]ram s[ed] descend[er]et us[que] ad mediu[m] mundi ita q[uod] demu[m] fiet
mediu[m] glebe. z si h' cu[m] medi' t[er]re sit me' mu[n]di t[er]ra sit[ur] quiescat.
Jt[em] q[ua]r[e] ut mot' ei' sit nat[ura]l[is] ascensus z aul[em] g[ra]uis z leuis sicut z ur[um]
q[uod] no[n] om[n]e q[uod] mouet[ur] nat[ura]lit[er] ex se mo[vetur] s[ed] g[ra]ue no[n] mo' ex se q[uia]
dic[it] ar. i. c. ph. q[uod] moui ex se z p[ro]p[ri]u[m] a[n]i[m]ator[um] s[ed] g[ra]ue s[ed] q[uod] g[ra]ue
no[n] z a[n]i[m]atu[m] g[e]n[er]a[tur] s[ed] q[uod] tale no[n] mouet[ur] ex se. Jt[em] i. 7. d. ar.
dicit. q[uod] i moto ex se mouens z mot[um] distant con[trar]i[e] s[ed] i[n] g[ra]ui no[n]
diff[er]t mouens a moto con[trar]i[e] g[ra]do z c. p[ro]bo m[a]i[orem]. Jn g[ra]ui actu no[n] sunt n[isi]
duo. f. m[ateri]a z fo[rm]a. ergo g[ra]do ut fo[rm]a sit mouens z m[ateri]a motu[m] aut fo[rm]a z
mot[um] z e[st] op[posi]tu[m] z mot[us] si g[ra]do fo[rm]a sit mouens eam p[ri]m[o] no[n] dif
fert con[trar]i[e] q[uia] fo[rm]a no[n] diff[er]t con[trar]i[e] a q[uo] p[ro]posito m[ateri]a q[uia] m[ateri]a no[n] z mo[tus]
s[ed] loc[us] p[er] q[uod] d[icit] ar. q[uod] p[ri]mo [per] loc[um] z corp' p[er] sui[m] i[n] actu z c[etera] n[on] mo' p[er]
loc[um] motu locali n[isi] q[uod] appetit loc[um]. s[ed] m[ateri]a no[n] plus appetit unu[m] loc[um]
q[ua]m aliu[m]. m[ateri]a g[ra]do no[n] mo' localit[er]. Solo d[icendum] q[uod] si ad sit ex[tra] suu[m] locu[m]
z remoto p[ro]hibente tu[n]c descend[it] tu[n]c q[ue]rit u[e]l violent[er] sed a[liquid] sit in
suo loco sup[er] p[ar]tes [con]siliis sper[a] l[icet] descendat p[er] remoc[i]o[n]e[m] p[ar]tis infe
rioris. no[n] q[ue]rit u[e]l violent[er] q[uia] q[ua]n[do] remo[uetur] p[ar]s inferior descendit g[ra]uior
no[n] q[uia] q[ue]rit i[n] uiolent[er] s[ed] q[uia] g[ra]ue z descend[it] ut mag[is] app[ro]pi[n]qu[e]t cent[r]o
z [con]tinuet suo toti z ut leui' no[n] subsidat ei n[on] mo' d[e] loco ad loc[um].
s[ed] mo' in loco z h' q[uia] id[em] z loc' toci' z p[ar]tis q[uantu]m ad situ[m]. no[n] q[uantu]m ad occu
pacionem q[uia] totu[m] occupat maiore[m] p[ar]te[m] q[ua]m sua p[ar]s. ad q[uo]nia[m] aliud
d[icendum] q[uod] fo[rm]a p[er] se no[n] z motor g[ra]uis n[ec] [con]p[ar]it s[ed] ut[rum] celestis z co[n]t[ra]
g[ra]uis mot[us] deorsu[m] z o[mn]ia leue mot[us] sursu[m] z s[ed] q[uod] diuisis mobi[li]bus in
cor[porib]us diuisag[ue] h[abe]t mot[us] un[de] d[icendum] q[uod] motor g[ra]uis z leuis z duplex.
f. ultg z effi[ci]ens ex[tra]. z alt[er] int[ra] ut n[atur]a. si loq[ua]m[ur] d[e] motore ut n[atur]a
sit z d[icendum] q[uod] po[tenti]a actiua cu[m] sp[eci]e ag[e]ntis ex[tra] z motor ut n[atur]a. toci'
diu[ersi] z c. Hic ondit q[uod] m[ateri]a lucidi sit ambit' t[er]re ab ori[en]te in occ[iden]te
p[er] medium nocte in oriente[m] s[ed] [con]d[ici]one in dus[tri]o' o[mn]i[um] cul' rediens

ad actionem primo quod quarto primi per dictum Arati videtur sumere ab auctoritate multorum philosophorum et iterum per aliud medium quod possumus sumere a textu ex prima i capitulo et cetera. Et vero si dicitur invenire diametrum terre et causam rei rotunde. Scita circumferentia ipsius terre. Scito dyametro possumus scire dictum ipsius. consummetur dicitur a comos quod est mundus et metros mensura quasi mensuratio mundi. Ad probandum dyametrum terre sic procede prout accipiendo philosophorum suppositionem videlicet 252000 stadiorum vel si facere nollem aliquis eadem tali suppositione probetur sibi in hoc modo in zodiaco sunt 360 gradus et plus per quod dicitur sicut dicitur infra. et invenietur 700 stadia correspondentia de terra ad unum gradum in celo et ipsi rotunde ad quantitatem multiplicetur per 360 per 700 et est numerus talis 252000. Sicut philosophi supposuerunt. Hoc accepto vel probato utrumque accipias et partem dividendo per 22 et erit numerus quotiens 11454 si fuerit 12 stadia de quibus debes habere 22 et erit 1 stadium quod facile est cum nemo curet tantum laborare ut eas 22 partes accipiat et remanent 11 stadia de quibus facies 22 media et accipies 21 partes hoc est dimidium stadii quod pertinet ad precedentem numerum. subtrahe hanc 22 partem si inventa ab ambitu terre totius et relinquetur hec figura 240546 et remanet medietas subtrahenda que pertinet ad secundam partem accipe ergo unum stadium de ultimo senario et subtrahe eius medietatem ab illo et remanet medietas que pertinet ad numerum dictum. subtracta ergo tali parte 22 quod remanet de eo est terre per causam terre dyametrum divide ergo partem 3 cum sit 3 quantitas partem velis habere per totum divide et erit numerus quotiens 80181 et remanent duo stadia et dimidium positum extra in tabula de quibus debes habere 3am partem. scilicet ergo illa duo stadia divisum in tabula erit 1 1 remove ad invicem ut facilius possis operari et de uno fac duo dimidia erit 4 et adde medietatem extra sepositam in tabula et erit 5 dimidia et accipe 3 dimidium in 3 partes sic 1 2/3 et tertia parte erit ergo dyametrum totius terre 80181 et semis et tertia pars unius. Sicut per propositum hoc autem dictorum nihil est quod restat de circulis ex quibus hec spera materialis componitur et cetera. et de officiis ipsorum et situ eorum et dividuntur in duas imprimis dicit de novibus et officiis et situ dictorum maiorum. in secunda de novibus et officiis et situ celestium minorum ut

Capitulum Secundum de circulis ex quibus spera componitur et illorum appellacionibus

i. deo de se. p° dat suam intentionem dicens hanc v° (etc.). et ne tunc se
at pignota ondit q(ua)l(ite)r debeat ymaginari celi maioral' inice
et insp(er)a dicens. maior in (etc.). et int(er) circulos maiores p° dicit de
oppo(sit)o equinoctiali. et de situ ei(us). motor ho(rum) z dic intellectiue q hr ce
tu actuale. iuncta coe ostepnit t(er)rena inq(ui)bz minime delectat(ur)
reo i no(n) sistat s(ed) reuitat ad suu(m) ortu(m) et ad sua(m) origine(m). s. ad
contemplationem creatoris et ad suu(m) deu(m). Jnq(uo) sup(er) o(mn)ia delectat(ur) q(uia) z ad
similitudine(m) ip(s)i(us) creata q(uo) cogita o(mn)ia cognoscat. microcosmus de mica
mu(n)di. s. ho(mo) q(uia) conuenit c(um) o(mn)ibz i(n) mu(n)do. s. cu(m) lapidibz i(n) ee cu(m) plantis
in a(n)i(m)a vegetatiua cu(m) b(estiis) in a(n)i(m)a sensitiua cu(m) angelis in a(n)i(m)a intellectiua. et
d(icitur) amicros q(uia) z mica. et comos q(uia) z mu(n)d(us). q. mica mu(n)di. motor sen
situs cu(m) irenal z q hr cetu(m) ap(er)n(us) me h z dic sensitiue q p(ro)stat
alia intellectiua a(n)i(m)e motor incipit alt(is) ad carnale. et ad sp(irit)ualia et q(uia)
s(e) in sp(irit)ualibz minime delectat(ur) ut in potu cibo. et aliis sensibilibz in
sequendo passiones co(r)p(or)al(es). et de occidio c(um) fru(n)t(ur) m(en)te. acon z dispo q(ua)l(is)
stellar(um) in celo p(ro)p(ter) polu(m) arctic(um). s(cilicet) q(uia) ille stelle d(icu)nt(ur) tarde moui
in co(m)paratione ad alias stellas q(ue) s(un)t c(ir)ca equinoctiale q(uia) i(n) eade(m) t(em)p(or)a. s.
infra noctem. et de piugs (?) circulos et alie maiores s. ille q(ue) s(un)t c(ir)ca
equinoctiale. arctos z maior ursula q(ue) vulgarit(er) d(icitur) c(ir)ca p(ro)pe polu(m) ende
et z stella nautica int(er) h(ec) maiore(m) ursa(m). et minorem alia q(ue) d(icitur)
acon. h(ic) vertex. i. extremitas axis. i. pol(us) arctic(us) s(em)p(er) z nob(is) subli
mis. q(uia) nu(m)q(ua)m tendit ad occasu(m). s(ed) s(em)p(er) z sup(er) orie(n)te(m) posit(us).
at p(ro)f(undum). illud s(cilicet) z oppositu(m) polu(m). s. polu(m) antarcticu(m). aethyex at styx z.
polus inf(er)ni. tenet manes. i. dic manetes q(ui) infernu(m) tenet
aliu(m) polu(m). s. antarcticu(m). et h(oc) virgili(us) fabulose dix(it) innuens infernu(m) ap(er)
te opposita t(er)re q(uia) ee no(n) p(otes)t q(uia) te(rra) mersi die ac nocte. et
claritate h(abe)ret [r]e. et alius celi (etc.). Jnh(oc) p(ar)te d(icit) de q(ua)dam circulo
q(ui) d(icitur) zodiac(us). et de oppo(sit)o ip(s)i(us). d(icit)a ip(s)i(us). et de no(m)i(n)e eiusde(m). et
p(ri)mo d(icit) q(ua)l(ite)r intersecat(ur) ab equinoctiali accessu. et recessu. no(n) q(uia) accessus
d(icitur) solis a p(ri)mo puncto capitis arietis us(que) ad p(ri)nc(ipium) canc(ri). et c(um) h(abe)t
me(n)te d(icitur) p(ro)p(ter) dec(em). accessus in q(u)o fiunt g(e)n(er)ationes in reb(us) inferiorib(us)
q(uia) ut(ique) solis excitat po(ten)tia(m) g(e)n(er)ativam in a(n)i(m)alib(us) et plantis. et h(oc) p(ro)p(ter) p(er)ique,

De zodiaco

inue. q̄ tunc nidificat aues, et pullificat, generant omnes bestie
lupi et cetera q̄ alia ut musce rane et cetera. in a° 2° metheororum dicitur recessus
solis in q̄ fuit corruptiones inanimalium et planetarum et cetera patet q̄ tunc mo
riuntur alia debilia. q̄ propter calorem uitalem retinere non possunt. Sic
sunt musce rane hirundines et cetera, et hyeme latitant et migrant, complete
amittunt propter recessum solis a nostra habitabili cum iste sol declinat oblique
ingrediendo ad polos mundi et cum declinat recte et eque distans a polo. Et
ipse ... quod dicit ... in 7. de grande tempus gradationis equale tempus ...
propter hoc inuenies q̄ status uite aut est inaugmento aut in decremento secundum accessum
et recessum planetarum in obliquo circulo, et precipue propter hoc. in recessu solis. Nec est intelligendum
de motu solis diurno sed de motu solis infra eclipticam, certa plana sunt
intra. Et dicitur q̄ sol semper mouetur sub ecliptica: ex hoc uidetur q̄ cum sol per ac
cessum ad zenith sit causa estatis, et per recessum sit causa yemis et cum
recessus et accessus sunt semper eodem modo et per eandem uiam q̄ semper sub ecliptica
ex hoc uidetur q̄ nunquam yemps debet esse alia yeme intensior uel remissior
nec estas estate et sic de aliis cum causa solis sit singulis annis per eandem
uiam. Ad hoc dicendum sol non est causa aliorum temporum sed cum aliis planetis per non
semper sunt in eadem situ respectu solis, nec etiam sunt in eadem constellatione
planete inter se ad inuicem ut sibi euenit sibi in ariete. hic dicit q̄
signes sit acceptiones signi licet pro - hoc est quod uidetur quando est celi primum sit causa
generationis et corruptionis. et uidetur q̄ sit magis causa quam sol qui est sub obliquo circulo. quod ideo quod est agens
potenter in productione alicuius effectus magis debet dici causa huius effectus quam quod est agens
generis debilis. Sed celum primum potentius est ad eandem conformitatem quam aliquis
alius. ergo celum est primum magis causa generationis et corruptionis quam celum solis uel alicuius planete.
minor patet quia celum primum est causa motus aliorum celorum per suum motum q̄ rap
tus omnes inferiores infra diem et noctem. et contra sensus. Et ideo dicitur
sicut causa prima plus influit super effectum quam causa secunda sed celum
primum est causa secunda respectu aliorum sicut et cetera. Sed dicitur q̄ non potest esse causa di
uersitatis inferiorum propter uniformitatem sui motus quod maior est diuer
sitas in celo propter quod in obliquo aliorum ergo non obstante causa plus
potest causare conformitatem quam in obliquo circulo. ergo et cetera. maior patet quia in primo
sunt diuerse stelle uel non est sic unita. Sed dicitur q̄ diuersitas

stellarum non sufficiat causare diversitatem transmutationum. Sed diversitas que
ad accessum et recessum mobilis celi, quia celum istud inquantum dicitur nunc per di-
versas partes a nobis recedit et accedit, secundum quod ad accessum et recessum
causabit. Contingit plus quam alia. Oppositum dicitur ultra, quia idem inquantum idem semper natum
facere idem. Sed celum primum est huiusmodi, secundo etc. Dicitur secundo caret generatione, non causabit ergo,
quia contrariorum contrarie sunt cause. Sed videtur quod motus planetarum sit magis causa
generationis et corruptionis, quia inter agens et passum requiritur approximatio. Sed celum planetarum
est magis propinquum nobis quam celum primum, secundo etc. Item ea que distant non agunt in hec
inferiora nisi mediante lumine. Sed planete plus habent de lumine quam celum primum, secundo etc.
Iuxta hoc queritur utrum celum solum possit dici causa generationis et corruptionis. Videtur quod non, quia contrariorum
contrarie sunt cause. Sed celum solis non habet contrarium, secundo etc. Item motus aliarum planetarum non est
causa generationis et corruptionis, ergo a simili nec sol, secundo etc. Contrarium huius dicitur ultra, quia motus planetarum
sub zodiaco causa est generationis et corruptionis. Iste autem est motus solis de quo loquimur in proposito,
secundo etc. Item patet quia recedente sole fit corruptio, accedente generatio. Ad primum dicendum quod celum
primum causa est quantum ad quod inmediate speras inferiores et omnia que intra ipsas continentur est,
et causa continuationis; non est tamen causa ipsorum ex motu suo generationis et corruptionis, et hoc propter uniformitatem
ipsius tum etiam istorum inferiorum. Ad obiectum dicendum quod diversitas corporum non facit causalitatem
tamen generationis et corruptionis, sed diversitas que consistit in accessu et recessu. Ad aliud obiectum
dicendum quod accessus et recessus duplex est, scilicet diurnus et annualis. Diurnus non est causa
generationis et corruptionis, sed annualis. Cum [illegible] causam huius patet dicendum quod obiectum celestium causa est generationis
per influentiam proportionalem receptam, inferiora causa est [illegible] propter defectum in
fluxus proportionis recepte. Item non quia per constellationem solis cum aliis plus
fit maior et minor generatio et corruptio in diversis temporibus. Ad aliud dicendum quod motus
solis est plus causa generationis et corruptionis quam aliarum planetarum, et hoc est quia est maior [illegible] causam ex
parte [illegible] virtute sue nobilissime [illegible] magis influunt
in hec inferiora quam alie planete. Cum quia propinquior et motu suo velociore
et [illegible] ipsius est eccentricus, et hoc est tota causa. Cum quia alie planete [illegible]
ea ad generationem et corruptionem. Sed tamen sol plus causat omnibus. Ad aliud dicendum quod non est contrari-
etas in motu ipsius [illegible], sed diversitas que ad accessum et recessum [illegible]
ad hoc approximare et elongare. Item queritur utrum corpora celestia per suum
motum agant in hec inferiora. Quod non videtur, quia primo de generatione agens et
patiens debent communicare in materia. Sed celestia et ista inferiora non communicant

considerant unum · quod corporalia celestia non sunt eiusdem generis cum eis cuius eadem est et non
agunt inter invicem. Item agentia et patientia debent communicare in genere et differre
in speciebus specificis, quod debent contraria secundum i. xº physice. corporalia et incorporalia
non communicant in genere, ergo etc. Item quecumque agunt inter invicem necesse
se tangere. unde i de generatione et corruptione, quod necesse est ad agendum et patiendum sed
celestia non tangunt hec inferiora nec econverso ergo etc. Oppositum patet per illud quod dicitur
ii. de generatione quod homo generat hominem et sol. et ii. physicorum · quod non contingeret
tangendo non ageret in hec inferiora. Item multiplicatis de sole et per planetas
terra maturatur. Item super i. metheororum dicitur quod nulla est possibilitas in his generationibus
rerum ex sese per propagationem et ex se per putrefactionem nisi etiam quod id quod facit
generans per naturam cum sole in se habet, sol vel generans · vel ingenerans per
putrefactionem esse et hoc est ut quod tacuit tota physica · ad primum dicendum
dicendum · quod agentium et patientium quedam sunt physica agentia et patientia · quedam
sunt per accidens sic quod docetur v. physicorum est duplex quedam per contrarietatem quedam per
influentiam et alteratione. De agente physico per contrarietatem · tenet se
omnis doctrina de alio secundum eum ad finem cum possibile sit. quod dicitur est · dicendum
et quedam est tamen magis iuste ipse est mathematice. alius est univocalis iste
est magis physicus sed quod celestia propter modo non tangunt inferiora secundum modo
tamen tangunt ea. ad · secundum dicendum · quod de genere est genus predicabile scilicet et
sic de quo agentia et patientia debet communicare in genere planum est sed in
tellectus est de predicabili et de isto non negatur. Quintum · quod corporalia et
incorporalia non esse eiusdem generis sed dico modo vel sic agentia et patientia
debent communicare in genere utique · tamen hoc est de agentibus physice per
contrarietatem ut hic dicendum est · Quid autem aliud etc. hic dicit de
duobus circulis quod dicuntur coluri et de officiis eorum. In secunda littera pars
maximas solis declinationes · scilicet ab equinoctiali solsticium estivale est bre
vissima nox et longissima dies totius anni. hyemale solsti
tium est longissima nox et brevissima dies totius anni · littera patet.
Sequitur etc. hic dicit de meridiano circulo littera patet longitudo
dicitur distantia inter duas civitates quod longitudo facit per distan
tiam quam duarum quam recepit circuli equinoctialis inter duos meridianos
latitudo vero dicitur distantia tenuit ab equinoctiali quod facit per elevationem poli.

De coluris et eorum offi
ciis

in quolibet climate et ubique. Invenitur per predicta [illegible] et distantia inter
que est inter duas civitates quarum una est versus austrum et reliqua versus aquilonem.
Orizon. Sed differt de orizonte et primo dicitur quod sit circulus imaginatus
in spera. Dicitur emisperium dicitur ab emi quod est dimidium et spera quasi dividens
speram in duo media. Unde superius emisperium dicitur dimidia spera que
est nobis super orizontem. Que est inferius emisperium dicitur dimidia spera que
est nobis sub orizonte. Dicitur orizon circulus dividens circulos inferiorem et superiorem et speram
quia terra per [illegible] quia quot sunt loca super terram tot possunt esse orizontes.
Polus orizontis appellatur a philosophis iactus lapidis. Si imaginetur linea recta
ascendat per caput hominis per centrum terre ad opposita parte firmamenti. Sed
quia hic dicitur quedam mensura in spera, que ad orizontem et astrolabium. Si ab
equalibus hic, ut dicit geometria. Dicitur de circulis et cetera. Sed differt de nobis et offi-
cias et de dispositione colurorum magis in spera et dividitur inpretes [illegible]. Impo-
sit nobis et officia sunt circulorum in [illegible]. Dicitur distancia inter ipsos
circulos. In quo differt de quatuor impressionibus in celo et de [illegible] quatuor plagas
interra ille zonas correspondentibus ubi non. Et quod terra per ultra
que non est magis eo apropinquius polum articum. Paralellus dicitur a para quod
est iuxta et elos quod est distare quasi iuxta se equaliter distare in linea
dicuntur paralelle que sic in infinitum protrahantur numquam concurrent linea per se. Sic hic
quod sit causa quod ventus aquilonaris sit frigidus et siccus sicut borealis. Ventus vero
meridionalis sit calidus et humidus sicut auster. Et utrique istorum sub polo
intra semper esse sunt frigidus. Et ideo quod ventus est quod utrique istorum nasci-
tur siccus et frigidus. Sed non sit auster est calidus et humidus quia transit per ca-
lidam zonam. Et aer est valde calidus. Cum venit ad frigidas
recipere antequam veniat ad nos. Et sic ad nostram regionem venit
calidus. Humidus vero est quia transit per multa maria. Et multas aquas an-
tequam veniant ad nos et sic preparat ea siccitas per humiditate et sic
in nostra habitacione calidus et humidus. Borealis vero sicut de sui natura
frigidus sic sit frigidus. Nascitur sub polo sic frigidus venit ad nostram
habitacionem et multo tempore. Sed propter quod sit causa quod ventus orientalis
sit calidus et siccus et ventus occidentalis frigidus et humidus et cetera. Quia
ventus orientalis est calidus et siccus ~~et ventus occidentalis frigidus et humidus~~ et cetera.

De quatuor circulis minoribus.

quo

q' uenit ad eandem partem ad quam uenit sol. et sic fiat motus cum sole.
et remaneat ei status conformitatis similitudinis. unde per accidentalem motum contra
solem, et per solem motum contra ipsum. et sic sibi obuiantes cito a se inuicem transi-
eunt. et sic non reparatur ei status. remanet autem humidum quod transit per medi-
am maria in amisceri uaporibus eleuatis ab aqua et sic remanet humidi-
tate. Item uidetur quod tota terra sit inhabitabilis propter zonam tostam quod illa
pars includit totam terram. quod patet per lineas ductas. et similiter pars condicionis quod
sit inhabitabilis propter frigus. uidetur quod sit habitabilis propter zonam temperatam.
et dicendum quod linee ducte ab extremitatibus duarum zonarum frigidarum
stringuntur et non includunt. et sic non oportet quod includat totam terram
et istam et alias. Item uidetur quod illa zona inter tropicum capricorni et cancri
tertia non sit temperata nec habitabilis. nam si sit temperata, quare non erit
habitabilis. quod si non fiat frustra. sed ipsa non est habitabilis cum de ipsis nullus
potest uenire ad nos de nobis. aliquis ad ipsos propter tostam zonam. quod
est medio non ergo est temperata nec habitabilis. Item si esset temperata aut habitabilis
aut ibi essent homines mortales aut inmortales. si inmortales tunc
sunt ex quo eius. et sic non sunt generales nec corruptibiles. quod non expo-
nitur ex contrariis quod est in contrariis. Item dicunt essent homines inmortales
et non descendissent ab adam. quod omnes qui sunt ab adam sunt mortales
propter peccatum primi parentis. Si ibi sint homines mortales hoc non est contra fidem.
quod cum sint tanta dei. quare non in terra habitabili primum fuit incar-
natus et passus eadem ratione apud illos. sed hoc est inpossibile quod sit christus bis
nasceretur et bis moreretur quod esse non potest. sed contra ipse dominus dixit
suis apostolis euntes in mundum uniuersum predicate euangelium omni creature.
Item dicit de apostolis in omnem terram exiuit sonus eorum. ergo predicauerunt omni
et ibi. sed ibi sunt homines. Item uidetur contra quod est temperata ergo etc. et dicendum quod
propter uicinitatem non est habitabilis ab hominibus mortalibus et quod creditur sunt
homines qui hoc probat. quod esset contra fidem si ibi essent homines mortales
non dicendum. quod sint frustra quod paradisus terrestris. sed est in terra potest quod sit ibi et
hoc est quod legitur quod postquam expulsus fuit adam propter peccatum a paradiso posuit
deus gladium flameum inter paradisum et nos scilicet torridam zonam inter
eum habitabilem et paradisum que non permittit uolentes adire propter estum

ad id u(ero) q(uod) d(icitu)r cunctos mundo &c. & in eam terram &c. dd
q(uod) h(ic) intelli(gitur) e(st) in modo universum .i. orizontem q(ui) videt ad universitatem celi,
i(n) modo p(ro)pt(er) q(uod) universali facta sunt merito. terrabili p(ro)curare in c(ir)c(u)ita(te) s(ecund)o
nali. ad h(oc) q(uod) o(mn)i(um) infra q(uod) sit (com)parata dd q(uod) n(on) e(st) (com)parata fuisse p(ro)pt(er) excelsitate
celi. sol ut p(ost)ea planius patebit. Signorum au(tem) ort(us) & h(oc) ca(pitulo). h(ec) est
d(e) ortu & occasu signorum & distinguit(ur) in q(ua)tuor partes. In p(ri)ma p(ar)te d(e)t(ermina)t
d(e) ortu & occasu signorum s(ecundu)m poetas. in s(ecun)da d(e)t(ermina)t d(e) ortu & occasu s(ecundu)m
astronomos, ibi (con)sequitur &c. de crescenciis & decrescenciis dierum et
noctium ut i(bi) no(ta). q(uod) sol &c. in q(ua)rta d(e) diversitate hitanatu(m) ut i(bi) no(ta).
q(uod) ill(e) m(odo). q(ui) de dione climatu(m) ut i(bi) ymaginetur l(ecto)r p(ro)pt(er) candidi au
ratus .i. candidus taurus p(ro)pt(er) albedine(m) stellarum q(ue) sunt in tauro. v(e)l d(icitu)r
candidus fabulose. q(uia) iupiter mutatus fuit in thaurum & rapuit eu
ropam filiam regis agenoris. In spe(cie) tauri albi (com)p(re)hendit annu(m) .i.
incip(it) annu(m). cu(m) sol e(st) i(n) ip(s)o in modo, ap(ri)l(is) ad s(ecundu)m an(tiquos). sequitur cornibus
auratis. d(icitu)r collocate stelle existencia(m) & efficiencia(m) cornua tauri.
q(ue) stelle assimilantur tauro cornis .i. cornicula stella p(ro)p(ter) q(uam) q(ue) sunt cornua
tauri occidit .i. desinit videri adverso austro .i. sole ei adversante & luce
claritatis auferente. draco(n)ge. ore adlaados .i. orientales atlantides com
eos eoru(m) &c. q(uia) h(ic) & h(ic) orientale & h(ic) orientale. atlantides d(icunt)ur ab
atlante patre suo orientali q(ui) d(icitu)r sustinuisse celu(m) dare suo .i. q(uia)
docuit celeste sapiencia(m) s(cilicet) astronomia(m). abscondant .i. descendant
i(n) occasum t(er)re. .i. ad vicinam in utilitate an(n)i q(uod) (com)mutas .i. seles debita
serta zulas .i. saltacionibus &c. adlacades s(un)t stelle. s(cilicet) .i. (con)sp(icitur) i(n) pr(im)o tau
ri . q(ue) globate. q(ue) a nomine d(icunt)ur pleyades. tpe mathematicorum .i. tpe
astronomorum (con)siderancium ortum & occasum signorum. et cuius nomen ple ce
facto .i. l annos & h(ic) sunt post p(ro)toto p(ost)q(uam) fuit missus in exiliu(m).
pleyades d(icunt)ur eod(em) s(cilicet). stelle q(ue) d(icunt)ur in tauro q(ue) ant(iqu)i dicebant
atlantides a nomine patris sui h(ic) d(icunt)ur pleyades a pleone matre sua d(icitu)r
au(tem) pleya. in singulari numero q(uia) cum sit nomen applicatum indifferent(er)
suppo(n)it p(ro) unaq(ua)q(ue) illarum v(e)l q(uia) q(ua)n(do) una illarum cadit omnes cadunt.
cum sint (con)globate. te nox p(ro)p(ter) q(uam) nox urgebat .i. (com)pellebat
constellacionis sagittas .i. sagittarium &c. in occasum. e(st) supple sol erat

Ca(pitulum) q(ua)rtu(m)
d(e) ortu & occa
su signorum s(ecundu)m po
etas.

ingens. phi i nullo tpe quo tpe accedit i bello romanorum. Chiron fuit
rex thessalie qui fuit magister achillis. et postea fuit raptus in celum et fa
ctus. 17. signum quod sagittarius dicitur. Jam senis obliqui fontis. i. aquarii. i.
senex aquarius, et dicitur hic antiqua grammatica quia antiquitus in isto senis dicebatur
sub sidere. i. sub sole videbatur sedem quia tunc sol fuit in ariete. et
pro distanciam temporis apparuit aquarius quod aquosus dicitur. et chiron dicitur. i. solaris. ab
elios quod est sol. obliqui urna dicitur quia est in disposicione stellarum ad modum hominis te
nentis duas urnas obliquas. quas effundit aquam. ganimeda stella. i. co
rone adriadnes que de terra fuit rapta et in celo stellificata. ar
dentis dicitur propter splendorem stellarum. et scendit. i. videbatur descendere. i. oc
casum propter elongacionem solis ab ea. et talis aquarius et chiron et eclydes quia
nisi hic constituta exposicio sit sinus exponitur exhibet patet quod non oriantur
oriri et occidere dicuntur diversis racionibus accipiuntur. carug (?) n. cum cosmice
cum sole et in ipso. et canis stella que est in tercia (?) parte oriens cosmice
occidit elucere. i. desinit videri propter splendorem solis. et modo quod illa stel
la non est canis aquam dicuntur dies caniculares sed dicitur est in leone quod stellar d
canis et ab illa dicuntur dies caniculares. De ortu et occasu signo
rum. prout sumunt astronomi ista per ortu et occasu signorum. secundum astro
nomos dividit in partes duas super quas oriuntur et occidunt
signa in spera recta. in alia parte quod oriuntur et occidunt signa
in spera obliqua ut in spera non obliqua etc. primo secundo dat modum penes
quod debemus considerare ortum et occasum signorum dicens. secundo
quod cum in spera recta quam obliqua etc licet patet non obliqua movetur. signa sim
ple opposita non movent. i. non recedunt sed non oriuntur nec occi
dunt hominibus existentibus sub equinoctiali obliquo ymo directa et sequitur et hic est
quod probat infra sequitur dicens in tauro recta exit scorpius. i.
oritur super orizontem vel exit in occasum. recta. i. magis directe
tauro. i. magis quam taurus oriatur vel occidat signum oppositum scor
pionis hanc aries donat. hinc prona. i. ... donat suas (?)
libre quam oriatur vel occidat in eodem tempore quo libra occidit aut oritur
haut astrea. i. virgo que astrea regis gigantis filia fuit non
nubes reperiatur nego ut pisces descendere tardos pisces. i. tardos

De ortu et occasu signorum secundum astronomos

im adis veloces dicit q ascend' pargeis. aron. s. sagittarius h'
no cadit. repeticio negonis z lega affe z pargeis. z pargeis
i. eqlis mocu z occasu eqlocis i. capcor. q d ab eqle q z cap
z cetas q z ceciu. q. cap cenuit hiud d. q. sign z no hyemale.
d. i. equal z mocu z occasu. q. carchin' ardens. i. calue ardus
d. q z nati sign esli. n leo tollit i. extollit poi simp' p ppi
to. plus. i. impli tpi dn maiori tpi verna. i. dario sup' orizo
te l ab orizote iocas cetu plana fuit. Inspera aut oblig. h' qat d
ortu z occasu sign'. Inspera oblig. lra p3. Sto d'min inequalitate
dier nalu pp eccitate celi infigra. Sto q sol z c. h d'clat d'ca
cresencie z d'crescencie dier artificialiu p'ctam dcm paralelli dnt
celi eq distances lra p3 h' q vt dies nal sole exnte in pn
cap. sit eqlis diei nali sole exnte in pn cac. z cui q sic. q celi
dier nliu st eqles g dies sut ineqles z sic dies nlis cc
medi mai erit ineql' z maior die cc mediu iuny. q f m z. st
q vt dies nal sole exnte in pn arietis sit eql' diei nali so
le exnte in pn libe z cur q sic. q iste cels z sub ipi eqlis.
s. eqnocial' d'scribit a sole in pn arietis. infra nocte z diem
z ide describit inf nocte z die sole exnte in pn libe s3 iste
cels z s ipi eqlis q dies nles erut int se z ea dies nlis
cc mediu maij erit eqlis diei cc medi septembris q f m z.
Solo dd ad pm q dies nlis in solsticio hyemali ineqlis diei
nli in solsticio estiuali sic p3 expedias pp obligtate z trica
ctudine cet' signorum. z ponens obligtate z trauidine cet' sig
dies nles st ineqles cu cac' oriat' recte cap'cor' v' oblig. p h
p3 solo ad fm q dies nlis est mlto mior sole exnte in pn
arietis q sole exnte in pn canc. cu aries oriat' oblig canc
v' recte. ad 3m q dieis q celi eqnoc' est maior q tpe dd q
lz sit maior no pp h dies nlis est maior z ca h' z p incedi
tpe reuolui eqnocc cc ctra se. s. infra die z nocte tepit
tanto z stelle glib3 stella exns cc tpie l z exns cc artic cam
ad 3. p3 solo ex iam dcis q dies nl sole exnte in pn arietis

Spera oblig.

et multo minor die naturali sole existente in prima libre. Et de celo sunt contra ipsi
equales. quod patet per hoc quod libet magne inter signa recte orientia recte oriuntur. aries
vero inter signa oblique orientia maxime oblique oritur. quod patet ex predictis. et dies naturales
consistunt penes revolutionem solis sub firmamento patet quod ipsi sunt inequales.
Quanto quidem. hic ponit correlaria ex predictis. et primum est quod quanto homines plus
habitant versus arcticum tanto maiores habent dies in estate et minores
hyeme. Secundum correlarium est quod sex signa que sunt a principio cancri usque in fine sagittarii
sagittarii dicuntur recte oriri. et reliqua sex dicuntur oriri oblique et recte
occidere. Tertium correlarium est quod in quolibet die artificiali semper pars signi magna
signorum oritur et sex occidunt similiter et in nocte. Quartum correlarium est quod Solum
12 hore naturales in die artificiali pars ut magnus similiter in nocte. Textus patet.
Quare quoniam sunt plures hore equinoctiales in una die quam media recta meatus.
id est signorum supple a sidere cancri id est a principio cancri meatus id est oriuntur recte. donec
finem arcum id est sagittarii pars oriatur oblique cadit id est oblique descendunt
in occasum. sed cetera signa id est reliqua sex que sunt a principio capricorni usque in fine
geminorum nascuntur id est oriuntur prono tramite id est oblique ascendunt
super nostrum orizonta descendunt. supple in occasum tramite. quod autem
de equinoctialibus cum signis recte orientibus et quod cum sex oblique orientibus et pars
hic non demonstrare horas equinoctiales quoniam in uno die artificiali sunt
plures quam partes horae naturales sunt sex inpuncta ut magis die. similiter
et in nocte. cetera sunt plana. Hic queritur utrum dies naturales in spera obliqua sint
debeant esse ~~equinoctiales~~ equales. et videtur quod sic quia ut in spera obliqua sphera deberet esse
equinoctialium et videtur quod sic. quia signa distantia sunt equalibus spaciis
quorum sex semper oriuntur in magna ut pars die. similiter in nocte igitur
omnes dies debent equales vel signa non sunt distincta equalibus
spaciis in firmamento contra motum celi. Contra universalis est inequali
tempore ut videtur oriuntur sex signa. scilicet in die brevissimo in hyeme et
in die longissimo. scilicet in estate. oppositum patet ex predictis quod dies naturales
quoniam sunt inequales in spera obliqua. et dicendum quod licet signa sint equalibus spaciis
distincta tamen quod quedam oriuntur oblique. oriuntur cito et ita in minori tempore
quedam vero oriuntur recte. oriuntur tarde. et ita in maiori tempore. et sic
hic sic obiectum omni die naturali sex signa oriuntur recte et sex oblique. ideo patet

quia totum celum revolvitur / inter diem et noctem vero tantum est
et sicut videtur erunt dies naturales semper equales secundum viam eam nullo [illegible]
quod dies naturales sunt inequales propter obliquitatem vel tortuositatem circuli
signorum. Ad hoc dicendum quod verum est quod omnia signa semper diurne oriuntur et cetera
oblique in quolibet die naturali [illegible] addendum est quod causa inequalitatis dierum naturalium
quod non est signum aliquod quod oritur sol recte oritur illi dies sunt maiores aliis
diebus naturalibus et sunt sole existente in illo signo et oblique oriente et hec
tota causa inequalitatis dierum naturalium et eccentricitas circuli solis. Et nunc quia dif-
ficultas quod est hic cum quia quedam signa recte oriuntur et quedam oblique cum celum
motu uniformiter [illegible] equinoctialis tropos et articos circulos qui inequalia tempora
equales arcus describunt. Et dicendum quod polus zodiaci motu [illegible] polum mundi non
est inequali distantia super orizonte ideo autem obliquitas circuli et rectitudo signorum
polus autem equinoctialis tropicorum et articorum est immobilis et in eadem distantia super
orizonte [illegible] uniformiter ascendunt. Notandum autem et cetera. Iuxta predicta declarat
de diversitate habitancium in aliquo climate [illegible] ex [illegible] videlicet quod
in diversis partibus mundi habitantes diversimode habent tempora anni et dies et
noctes et [illegible] Unde habent tempora habitantes sub equinoctiali
[illegible] qui existentes inter equinoctialem et tropicum cancri in [illegible] qui existentes
sub tropico cancri [illegible] qui habent tempora existentes inter tropicum cancri et articum
circulum [illegible] qui existentes sub artico circulo [illegible] qui illi sunt inter
articum circulum et polum mundi [illegible] qui illi qui sunt sub polo mundi et ideo
non [illegible] debemus intelligere ex aliqua parte qui sunt ab equinoctiali versus
polum antarticum [illegible] dicere. Notandum quod illi sub equinoctiali existentes habent
bis estatem bis hyemem bis autumpnum bis ver in quolibet anno et sic habent
[illegible] tempora in quolibet anno. Nam cum sol est in principio arietis est illis maxima estas
[illegible] sol transeat super capita eorum. Cum autem est in principio cancri [illegible]
[illegible] equinoctiale habent autumpnum tempore frigido [illegible] quod
eis sol recedit [illegible] quod in estate eorum [illegible] tempore valde sicci
[illegible] aer eorum adhuc remanet siccus, disponitur [illegible] ad humiditatem
quod [illegible] inducit humiditatem [illegible] existente in principio cancri [illegible]
illis hyemis quod in hyeme [illegible] sol recessit ab eis et estivas inducat
humiditatem [illegible] in aere. Et sic habent hyemem eo [illegible] existente inter [illegible]

amc. et ad eqnoc. acce(ssit) et ill(ud) ti. s. tpe calid(um) et h(umi)d(um). calid(um) q(ui)d(em) q(ui)a
cu(m) sol accedit ad eccuat(orem) capitu(m) h(umi)d(u)m v(er)o h(ab)et q(ui)a q(ua)n(do) fuit in
recessu. s. in p(ri)o puncto, erat max(ime) fuit eius h(umi)ditas in aere
crevit et aer callid(us) et h(umi)d(us) dispo(nitur). tu(n)c p(er) calid(um) ad siccitate(m)
E creat et penit(us) sto ab eq(ui)noc(tio) v(er)s(us) capricornu(m). Et no(tandum) q(uod) i(n)
sit, q(uia) solstic(ia) et sp(eciali) eqnocc(ia) in toto anno | d(e)p(re)hensu(m). et h(ab)et
ex loc(o). i. p(er) cepit et h(ab)et ex loc(o). ad q(uod). s. cato c(on)sul, sub p(ro)p(ri)as
romanor(um) d(e)venit subiugado, et regna v(er)sus eqnoc(tium) q(uod). i. q(ui)
loq(uitur). c(on)ul(e)s alti solsticij. i. eqnoct(ium) in q(uo) eqnoc(tium) iungit duo
alta solstic(ia) sub eo ex(er)c(itus) exultati(s) p(ro)cuat. i. d(icitu)r dicit arbe(m)
signor(um). i. zodiac(us) medio. i. p(er) duas me(diet)at(es) dis(tinguit) aut furor exmos
f i. tpe civilis belli furor romani. i. romanor(um) furor movit. i.
commovit horestas. i. pp(opu)los illos exmos. i. teso(ni)te a n(ost)re h(ab)it(u)
exnites ut ueiret duple ad bellu(m) civile in auxiliu(m) romanis
carmenos q(ui) d(i)c(untu)r. i. duces armenie. q(ui) ia flex in aust(ro)
the coh. i. aer sub umb(ra) iucundat v(er)sus polu(m) aust(ra)le. m(odo) as
p(ri)cia arcon. i. dispo(sitio) maioris urse tende(n)s in occas(um) et d(icitu)r no(n)
totam mezai q(ui)a extr(em)es rote plaustr(i) q(ui) maiores sunt po
cu(m) eas no(n) occidebat et to d(icitu)r no(n) tota(m) m(er)gi. un(de) p(otes)t intelligi
q(uod) no(n) sunt s(e)d eqnoc(tium) digite s(e)c(un)d(u)m alig(uem) nulli ce eqnocte luc(e) et c(etera).
h(ic) q(ui)d(em) figa h(ic) q(ui)d(em) figa cu(m) ad p(re)sens memoria(m) no(n) h(ab)eo. h(ic)
cu(m) l(itte)ra exponit p(re)cedente(m) et. a(rc)p. i. ubi. i. q(ui)a quos ar-
menos boetes. i. custos ip(s)i(us) urse stella s(cilicet) p(ar)vula iux-
ta mediam stella themois velox. velox. i. velocis mot(us) co(m)-
ple(n)s q(ui)a ad illos q(ui)a cito tendit in occas(um) h(ic) noti sunt car-
di. mot(us) q(ui)a b(re)ve c(ir)c(u)l(u)m describit c(ir)c(a) polu(m) luc(e) exiqua noct(e)
i. p(ar)va p(ar)te noctis et h(ic) q(uod) ad illos q(ui)a nob(is) c(on)trar(ia) nocte
luces(cit) et mergi(tur) et c(etera). custos i. boetes erimantidos. urse. i. calis
ignis q(ue) calixton vendix fuit i(n) mo(n)te erimantidos h(ec) a(utem) mutata
fuit in ursam a iunone a iove stellificata fuit et mergi. i. d(icitu)r m(er)-
gi. Fabulose occeano. i. i(n) mari q(ui)a stella descendit i(n) mare
fabulose et bat. i. commovet equoreas aq(u)as. i. aq(u)as maris co(n)side(rat)

i. cum quo sidus ut si sidera descenderent in mare. hic uertex
i. hic altitudo poli. rex exemitur. s. polus nobis accidat prope soli
mis. i. in eminenti. super orizonte nobis posit. axis i. polus
exemit exemitur axis. inocciduus. i. numquam tendens ad occasum
clarissimus gemina arcton. i. duplici ursa, quia una ursa que est apud
te poli. i. maior et minor, et ex alia parte oppositi poli et
stella nautica et minime. et illos ad easdem stellas. i. ad dispositionem
stellarum efficientium ursas que nobis numquam tendunt ad occasum in
die. mergentes mersere tegi. q. omnes alie stelle merguntur in occea
no preter istas que sunt propinque polo. ignota est. Ubi fuit pompei
ad arabes uenientes romana in auxilium pompeio. o uos arabes
uenistis nobis in ignotum orbem. i. in ignotum mundum et habitabilem ig
notam uos dico. miratis umbras nemorum non ire sinistras. i. non dextro
et a dextro sinistris. cyene ciuitas i. sub tropico cancri. a qua cyene
distat meroe ciuitas in pusta. i. in torrida prope ... stadia et hic
et ad arim ciuitatem refert cynamomum et alie species calide ultra quas
nemo uiuere potest. et sic patet quod ... torrida zona habitatur ubi uos
quibus etc. hic dicit contra ... qui habitant circa tropicum cancri hic
et contra ... nostra et inuadentes de situ ethiopie et dicit. s. sunt in
nostra parte habitabili uel subtorrida zona habitant ethiopum quod patet
et solum. i. terra ethiopum misit populos ad bellum ciuile quia super nos
premitur ab ulla regione. i. ab aliqua parte. signifer poli. i. zodiacus
ut ultima ungula cuiusdam tauri. i. ultima stella illius signi. procedit. i.
extendens ultra tropicum cancri et hoc dico pedibus lapsis. sed in toto non descendit huc.
h quod ethiopia sit in nostra habitabili non est contra ... tex demum
greciae ethiopum sicut et de melle flauo ... et flumen ... rube
um et propter decoctionem magna fit magis et quod fit plus dulce fit salsum
et in per decoctionem maiorem fit magis et amarum sicut ... et de ethiope ... qui
nascitur propter calorem nimium exterius sanguis abducere ... calido
ad superficiem ... et sic quod ... fit dulce et salsum propter calorem qui est ibi propter
processum temporis propter nimium calorem exurunt sanguis magis in superficie
regelat ... et sublimatus et ... fit magis et amarum sicut patet

qualiter ethiopes sunt nigri. Sed non qualiter intra habitabilem extinguuntur
&c. quia nam duo tempora sunt sole existente in signis aquilonaribus, et duo
sole existente in signis australibus. primum tempus anni est ver sole existente in principio
arietis usque in fine geminorum quod tempus est calidum et humidum. calidum quia tunc sol
tunc accedit ad nostram habitabilem sive ad verticem capitis nostri.
humidum vero est quia sol existens in signis australibus elongatus fuit a nostra
habitabili, et erat frigiditas hiemis magna inducens in nostra [illegible] propter
quod in hieme quando aerem [illegible] ad siccitatem non potest sed ad siccitatem disponit
secundum tempus est estas calidum et siccum. calidum quia sol est in maximo, et tempus anni
disposuit aerem ad maiorem caliditatem quam primum estas est tempus calidum et siccum sole
existente in principio cancri usque in fine virginis. tertium vero tempus est autumpnus
frigidum et siccum. frigidum quia sol recedit a nostro habitabili, siccum vero quia sol in
tempore anni delinquit aerem siccum disponit tamen. sed frigiditas ipsum aerem ad
humiditatem quam [illegible] quartum tempus est frigidum et humidum. frigidum vero quia sol equaliter distat,
[illegible] ante. sit in [illegible] humidum vero quia dies frigiditas humiditatem inducens terra
sunt plana. Illud quod est centrum est in polo presertim arctico. videtur quod illi qui ibi ma-
nent si habeant febres per acutas habebunt ipsas per [illegible] annos quia illi quod
illius est annus unus una dies naturalis. ut hic patet in [illegible] aut quod [illegible] anni quod
eas non faciat nisi [illegible] dies [illegible] per [illegible] annos quod hic sit [illegible]
per ypocratem qui dixit experimentum suum [illegible] et sic in calidissima regione
et in [illegible] ut in temperata regione in [illegible] alias per [illegible] dies [illegible]
et in [illegible] per [illegible] aut [illegible] sub polo ar-
tico qui in [illegible] per tot dies. solo auctoritate ypocratis
intelligendum est de locis habitabilibus et temperatis. sed [illegible] quod non est nox in [illegible]
[illegible] annum quod sol non occidit eis in aliquo tempore magis quam per [illegible]
sed nox est dies [illegible] solis [illegible] per [illegible] sole existente sub [illegible]
quod per duracionem [illegible] dies [illegible] in dies [illegible] anni
et temperatum. [illegible] sic solum [illegible] quod nox
per [illegible] anni quod [illegible] albe qui in [illegible] ad istas [illegible]
[illegible] septembris [illegible] nox incipit in sole existente in principio libre
[illegible] quod non possunt [illegible] colligere [illegible] sunt aliud signum
quod [illegible] illi [illegible] quod sunt albe et albedo [illegible] frigiditas [illegible]

inclandia frisia saxonia et dacia. Et incipis in magna quantitate. ¶ Prima *De diuisione climatum.*
quinque etc. vltra perfisa. c. 3. Quinque dicta etc. scilicet climatibus et
ciuitates in partes quas iste in parte distinguit terra in quinque partes et cetera quam
ipsam 3 partitur et. 3. per quas sunt possumus cognoscere vbi incipit primum
clima. 2m. vel 3m. etc. et quantitas inclinationis sit inuenta per modum
quo possit cognoscere in quo climate sit et cuius sit in medio ipsius
vel in principio vel in fine. i. medium a poli etc. littera patet. dicitur autem clima
aclymos quod est inclinatio quia penes inclinationem poli antartici
et eleuationem poli artici et cetera tenet ab equinoctiali celo distinguitur.
scilicet dicta dyameroes. dicitur a dya quod est de et meroes quod est ciuitas per
quam meroe ciuitate famosa in illo climate denominatur dyathiene
dicitur a dia quod est de et thiene ciuitate in ipso climate existente dyaa
lexandros dicitur ab alexandria ciuitate diarodon dicitur a dia quod est de et
rodos insula in qua habundat albus marmor. Notandum quod in hoc climate
3 iacet et damasco. vnde dicitur propheta in medio terre operatus est deus salu
tem. i. in medio terre habitabilis. scilicet climatis. diaromes dicitur
a dia quod est de et borea vento frequenter flante in illo cli
mate vineas et fructus occidente diaripheos dicitur a dia quod est
de et ripheis montibus in quibus iacet nix perpetua vsque ad tonitrua et
ripheos longius illic habitantium deus 3 quod frigus vel alia penuria homines enim
i ... se insulis stabilis propter frigus certa plana sit. ¶ Notandum quod sol *Capitulum 2. De circulis et motibus planetarum*
etc. Iste est 2. c. dicitur de circulis et motu planetarum et de causa eclipsis
solis et lune et diuiditur in 4 partes in parte quarta celos quibus planeta
habeat et quibus per quos mouentur. in 2. ostendit causam eclipsis solis
et lune. vt ibi. cum autem sit sol etc. adhuc prima in qua in parte ostendit
qualiter ymaginatur celum solis et quid sit solis motus. in 2a
ostendit quod celos quilibet planeta alius a sole habeat et quibus mo
ueantur per alios per hos celos vt ibi quilibet autem planeta etc. ad hoc
primum in 2a. prima in prima docet ymaginari celum solis. in 2a eius
motum sub in quantum. i. solis ab occidente mouente etc. littera
patet. Notandum assignare causam propter ecentricitatem celi solis. quia zona que
est inter tropicum capricorni et arcticum celum 3 inhabitabilis. Notandum est quod sub tropicis

maior est calor quam sub equinoctiali. et ideo sub tropico maior est quam sub
tropico capricorni. equans. ple . d' q' pla in corpibus equalibus equales art. desc
bit certa sunt plana. cum autem sol sit. h' declarat d' ea eclipsis sol
et de principali. et dividit in 7 partes imprimis demonstrat quomodo con
tingit eclipsis lune in 7. demonstrat quomodo contingit eclipsis
solis ut ibi cum autem luna fuit in capite vel ad evidentiam horum
que hic dicuntur notandum quod omnis umbra que facit corpus carens
lune autem est celindroydos aut calathoydos aut conoydos. celindroydos
est figura rotunda extensa equaliter in longum habens in utraque extremitate circulos
et dicitur a celindroydos a celin quod est columpna et ydos quod est forma quasi ad
modum columpne dicta ut patet et hic est quando corpus carens lumine
quod producit umbram est equale luminoso ad equalem quantitatem. calathoydos
est figura que ab acuto incipit et cessat in latum et hic umbra pro
venit cum corpus umbram producens est minus corpore luminoso in
quantitate et dicitur hic umbra a calathoydos a calathus calath ydos
quod est forma quasi forma ad modum calath. conoydos est figura que a lato in
cipit et tendit in acutum ad modum pyramidis sive turris et hic umbra
sit quando corpus luminosum maius est in quantitate corpore quod producit umbram.
eadem potest dici pyramydos a pir quod est ignis tendens in conum
sicut ignis et talem umbram producit terra. in proposito sol. cum
autem sol sit megacosmi oculus i. maioris mundi. sicut ergo oculus mi
crocosmi non potest videre aliquam rei rotunde vel sphere corporis nisi me
dietatem tantum si sit equalis illi rei sphere vel minus quam medietatem
si res sperica sit maior quam oculus. sicut patet per demonstrationem planetarum in
ad ad pila amirita oculi. ergo vero est quando maius est spericum corpus luminosum
et reliquum sphere fit magis illuminabitur de ipso plus quam medietatem sed
sol respicit lunam plus quam medietatem et ideo pars illa illumina
ta est que respicitur a sole et cum ab oculo nostro non videtur medie
tas ipsius lune. sed dicit sol est puncto opposito soli in firmamento
ad quod se dirigit umbra terre. et notandum quod umbra terre
dicitur ficat in conno cum quod vellet ad speram venus. mercurius
in quibus hic pendent auctoritates quod tacite quod possit sibi fieri solutio

tate argumentacionum arguitur eclipsis lune in oppositione sive plenilunio est
eclipsis lune. Ad solucionem huius argumenti fit fallacia consequentis. Sequitur enim
ergo · si interposicio terre · inter solem et lunam · ergo eclipsis lune et non
locus a causa ad effectum vel eclipsis lune ergo interposicio terre et non a loco
ab effectu ad causam. et hoc bene arguitur. non est inconveniens quod aut terra non interpo
natur in qualibet oppositione sive plenilunio diametraliter inter solem et lunam patet per
lineam ductam imaginarie a sole ad lunam ex hiis in superius patet hoc quare diver
sificatur luce figuracio in primacione sua · quoniam cum luna primo ex
istat dirigitur cornua directe sursum et dicit vulgus quod signum est
pluvie propter vetustatem dimissum versus terram quod falsum est sed hoc fit propter
respectum directum quem se habet luna ad solem et hanc figuram semper
representat quia est in illa parte sui consimilis que est versus aquilonem in il
la autem parte deficiens que est versus austrum multum movetur et autem
cum non cum ipsa fuit sic et distans a sole propter obliquitatem
orizontis stat occidens sub orizonte, et tunc se habet in respectu ad solem
obliquum · unum scilicet cornu erectum alterum depressum · et tunc dicit
vulgus quod est signum pluviarum quod falsum est · [illegible] · hic contra
aliquem quoniam tacite quemque possibile sit in qualibet luna sit luna in capite
et cauda draconis ergo in qualibet luna debet esse eclipsis lune. et
solvitur [illegible] [illegible] patet per demonstrationem per lineam ductam a so
le ad lunam cum dum luna [illegible]. hic dicitur qualiter accidit eclipsis
solis [illegible] patet sicut videtur quod in qualibet mense debet esse eclipsis solis nam
in qualibet mense est coniunctio solis cum luna ergo in qualibet mense debet esse
eclipsis solis et patet solucio huius argumenti [illegible] per lineas ductas a sole
ad centrum patet quod luna non interponitur inter aspectum nostrum
et solem nisi in ipsa coniunctione in capite vel cauda draconis directe.
Item videtur quod luna non possit eclipsare solem cum sit parvi
spacii ad solem et radii solares [illegible] lunam [illegible]
ad centrum ergo sol nobis non poterit eclipsari · et videtur ad solu
cionem quod verum est. si luna esset prope solem et remota a ter
ra nunquam eclipsaretur nobis sol sed ipsa sed ipsa prope
terram et remota a sole et ita accedit ad angulum sub

quo angulo videtur sol quia quanto videtur sub angulo videtur propter quod est sol non eclipsatur in universa terra. deficit etc. Apte loquitur quia luna de se lumen non habet. et ideo deficit posito obstaculo inter ipsam et solem. Varro dicit quod aliquando totaliter aliquando particulariter deficiat. solisque labores. Notabiliter dicitur nam cum sol velit dirigere radios usque terram obviat corpus lune et stringitur super eam et sic sol videtur laborare. quidam omnis auctores astronomie quod omnis planete dirigunt ramos suos usque terram. Dionisius ariopagita flo. quia atheniensis civitas distinguebatur per tres partes principales. scilicet in partem neptuni id est in illam partem que sita erat super litus maris ubi applicabant naves et illa fuit consecrata neptuno deo maris et in partem palladis in qua habitabant viri belli castrenses et hec fuit dedicata palladi dee belli. et tertia in ariopagum id est in illa parte in qua habitabant philosophi ubi erat studium et dicitur ariopagus ab ares quod est virtus et pagos quod est villa quasi villa virtuosa propter studium et per te distinguitur ... tempore passionis domini plantes atheniensis videntes hanc miraculosam eclipsim et terre motum timuerunt destructionem civitatis et construxerunt aram in templo palladis in honore illius dei qui tunc passus est et sic natura compaciebatur intitulantes eam ara dei indubitabilis. Et cum beatus paulus apostolus atheniensis predicasset xpm filium dei et intrasset templum palladis interrogans de singulis aris deorum interrogavit ibidem de illa ara. et dixerunt ei hoc est in honore illius dei pro quo fuit terre motus et miraculosa eclipsis in universa terra.

Quisquis sciam quadrantis Tractatus de quadrante
hr̃e desidas. Primũ scire debes q͛ circul' solis duas
ht medietates q͛r una tota ē septẽtrionalis ꝛ ↄtinz .6. signa .q̃
sūt aries. Taur'. Gemi. Canc. Leo. Virgo. Alia tota ē meri
dionalis ꝛ ↄtinz rel'ꝯ sig̃a q̃ sūt. Libra. Scorpi'. Sagit
tari'. Capricorn'. Aquari'. ꝛ pisces. Cumq̃ anni sit tẽpus mẽ
surans motũ solis motu suo circulo. oz ut ann' ꝑ̃ diuidat̃ in dl
duas medietates q͛r una mẽsurat motũ solis in illa medietate
sui circuli q̃ tota ē septẽtrionat. ꝛ h̃ anni medietas incipit a medio marcii
ꝛ durat in medio sept̃. Alia vero mẽsurat motũ eiudem in illa
medietate sui circuli q̃ tota ē meridioat. ꝛ h̃ anni medietas a medio
sept̃ incipit ꝛ durat in medio marcii. Et in prima medietate
anni q̃ mẽsurat mot̃ solis in illa medietate sui circuli q̃ ē septẽtrionat.
sūt oēs dies maiores suis noctibz. In sc̃a vero medietate q̃ mẽ
surat mot̃ solis in illa medietate sui circuli q̃ ē meridioat. sūt oēs
noctes maiores suis diebz. Punctus quoq̃ in circulo solis
q̃ diuidit eius medietates septẽtrionale p̃ eq̃lia maxime accedit ad
septẽtrionem ꝛ h̃ punct' ē principium cancri. At vero ille punct' q̃ diuidit eius medietates
meridionales p̃ eq̃lia maxime accedit ad meridiem ꝛ ipse ē principium
capricorni. Ideoq̃ tot' circul' solis diuidit̃ in alias duas medietates
adequalibz porcionibz de q̃bz sup̃ius locuti sum'. ꝛ p̃ma earum ē a puncto
meridionali usq̃ ad punctũ maxime septẽtrionalem .i. a principio capricorni usq̃
ad principium cancri. ꝛ h̃ medietas d̃r ascendens. .i. qm̃ sol a remotissimo
puncto q̃ ē principium capricorni nō cessat ascendere p̃ hanc medietatem quousq̃
perueniat ad principium cancri in q̃ ultimat̃ eius ascensus. Secunda ē a puncto
maxime septẽtrionali usq̃ ad punctũ maxime meridionale. h' ē a principio cancri usq̃
ad principium capricorni. ꝛ h̃ medietas d̃r descendens. qm̃ sol a ꝓpinquissi
mo principio cancri nō cessat descendere p̃ hanc medietatem q̃ usq̃ perueniat
ad principium capricorni in q̃ ultimat̃ eius descensus. Circulum q̃q̃ diuidit̃ in du
as medietates adequalibz porcionibz mẽsurantes mot̃ solis. In huius dua
medietatibz sui circuli. qm̃ prima mẽsurat mot̃ solis in illa medietate sui
circuli q̃ dicit̃ ascendens q̃ ꝯ videlicet durat a principio capricorni usq̃ ad principium

canc. 6. signa continens. Que sunt capricornus. aquarius. pisces. aries
taurus. Gemini. et hec anni medietas incipit. s. a medio decembris et durat
usque ad medium Junii. Et sic sol in tota hac medietate sui circuli non
cessat ascendere a medie usque ad atone. Ita quod in principio capricorni est
remotissimus a atone. In fine geminorum propinquissimus In principio arietis
medius. Et dies in predicta medietate anni non cessat augeri super noctes
ita quod sole existente in principio capricorni dies est minima et nox maxima. eo
autem existente in fine geminorum dies est maxima et nox minima. Ipso vero
existente in principio Arietis sicut eius distancia a midie non excedit
nec a atone nec ab ea exceditur. Ita dies non excedit non excedit
noctem nec ab ea exceditur. Et est in universa terra equinoctium generale.
Alia medietas anni quam dicimus procedenti mensurat motum solis in medietate
sui circuli quam dicimus descendentem quod videlicet durat a principio cancri usque in principium
capricorni. continens in se 6 signa residua. Que sunt canc. leo. virgo
libra. Scorpius. Sagittarius. et hec anni medietas incipit a medio Junii
et finitur in medio decembris. Et quemadmodum sol in hac medietate sui circuli
non cessat descendere a septentrione ad meridiem Ita et in principio cancri est
propinquissimus atoni In fine sagittarii est remotissimus. In principio libre
medius. Ita in hac medietate dies non cessat minui et noctes augeri.
Ita quod sole existente in principio cancri dies est maximus et nox minima. eo vero
existente in fine sagittarii dies est minimus et nox maxima. Sed eo existente
in principio libre sicut eius distancia a atone est equalis distancie eius a midie
ita dies tunc est equalis. et est equinoctium in omni terra. Ex hiis igitur necesse est
evenire. ut sicut in medietate circuli solis descendere est aliqua puncta equaliter
distancia a propinquissimo puncto atonis et remotissimo midiei
cuilibet suo opposito in medietate eius ascendente. ita in medietate anni que est a medio
Junii usque in medium decembris sit aliquis dies equalis cuilibet qui est in alia
medietate que incipit a medio decembris et durat usque ad medium Junii. Et
rursus sicut in prima medietate s. descendente est aliquod punctum distans
a propinquissimo puncto atonis quantum quilibet in alia distat a propinquissimo
midiei. Ita in prima medietate anni est aliquis dies equalis cuilibet nocti existenti
in alia. et econverso. ubi gratia. principium geminorum est in medietate ascendente. Item vero

principium leonis in medio descendente. Hec autem duo puncta equaliter dis-
tant a propinquissimo puncto equinoctii scilicet a principio cancri. Ideo dies qui est in
medio maii sole existente in principio geminorum est equalis diei qui est in medio iulii
sole existente in principio leonis et nox equalis est nocti. et hoc est exemplum de primo.
Ubi secundum. De secundo principium sagittarii in medio descendente tantum distat propinquis-
simo puncto equinoctii videlicet a principio capricorni. Ideo dies sole existente in principio sa-
gittarii scilicet in medio novembris est equalis nocti sole existente in principio geminorum
scilicet in medio maii et nox equalis diei. Has duas medietates circuli solis et has
duas medietates anni volentes ponere artifices in tabula equationis fecerunt
quod in ea iiii lineas equidistantes cancellatas quarum due essent tanquam due medietates
circuli solis et alie due tanquam due medietates anni. Et inferiori earum posu-
erunt 6 signa que sunt in medietate circuli solis ascendente. scilicet Capricornus
Aquarius. pisces. Aries. Taurus. Gemini. Et in propinqua ei posuerunt medietatem
anni que mensurat motum solis in hac medietate sui circuli ascendente
et hec medietas anni continet 6 menses 4 videlicet integros et duas
medietates duorum. scilicet ultima scilicet decembris que mensurat motum solis a principio
capricorni usque ad eius medium. Et totum Januarium qui mensurat solem a medio
capricorni usque in medium aquarii et totum februarium qui mensurat motum solis a medio
aquarii usque in medium piscium. et totum marcium qui mensurat motum solis
a medio piscium usque in medium arietis. et totum aprilem qui mensurat motum
solis in medio arietis usque in medium tauri. et totum maium qui mensurat
motum solis a medio tauri usque in medium geminorum. Et primam medietatem iunii
que mensurat motum solis a medio geminorum usque in fine eorum. Hoc facto in ima-
ginaverunt duas inferiores equidistantes lineas equationis. In duabus autem
superioribus ordinaverunt inverso ordine in una quarum posuit medietatem circuli
solis descendente in qua sunt 6 signa scilicet Cancer quem posuit ordine converso
in directo geminorum. et leo quem posuit opposite in directo tauri. et virgo
quam posuit in directo arietis. et libra quam posuit in directo piscium. et scor-
pius quem posuit in directo aquarii. et sagittarius quem posuit in directo capri-
corni. In alia vero posuit reliquam medietatem anni. que videlicet incipit a medio iu-
nii et terminat in medio decembris que mensurat motum solis in hac medietate sui
circuli descendente. Et hec medietas anni continet 6 menses 5 videlicet

integros et duas medietates duorum. posuit itaque in principio h9 e.p.fu
cat linee ultima medietatis junij que mensurat motum solis a principio cancri usque
ad medium eius. postea totum julium qui mensurat motum solis a medio cancri usque ad
medium leonis. Deinde totum augustum qui mensurat motum solis a medio leonis
usque ad medium virginis. Deinde totum septembrem qui mensurat motum solis a medio
virginis usque ad medium libre. Deinde totum octobrem qui mensurat motum solis a medio
libre usque in medium scorpionis. Postea totum novembrem qui m. m. s. a medio
scorpionis usque ad medium sagittarij. Tandem posuit ultimo loco primam
medietatem decembris que mensurat motum solis a medio sagittarij usque
in eius fine. ¶ Libri vero quadrantis dividuntur in 90. partes equales
scilicet 90. gradus qui sunt in quarta celi altitudinis descendente a zonis capitis
usque ad orientem et posuit ad quemlibet gradum horam unam ut essent
vi hore descripte in quadrante per quas tamen preter. xii hore equales diei
ut videlicet ante meridiem procedendo et c. vel meridiem retrocedendo. et ut hee
hore tamen posset per instrumentum quadrantis ad situm omnium regionum
protraxit 6. lineas equinoctiales a centro anguli quadrantis ad singulos
gradus libri et posuit centrum istarum linearum equinoctialium in li
nea recta que est in latere quadrantis. Et iuxta sunt due tabelle perfora
per quas ipsi accipiunt altitudinem solis et descripsit in parte quadrantis que
est super centrum quadrantis unum distinguentem duo eius latera que
circulo supra librum erigit per ii partes equales et divisione umbre
ut per ipsum in hora qualibet habeat proportio quelibet altitudinis ad umbram
suam et partes lateris istius quadrantis qui respicit cum latere quadrantis
in infixus tabule perforate sunt partes umbre recte perforate partes
vero alterius lateris sunt partes umbre verse. Est autem umbra recta
quam faciunt res quibus erecta super planum vel quasi. umbra terrestris. Alio vero no
mine versa est quam faciunt res que eque distant orizonti super altitudine
orizonti perpendiculariter insistere vel quasi. Si acum perpendiculariter stili
ac super stilum irradiet sol ita quod umbra eius directe descendat per
terram. umbra eius in terra dicitur versa et quia ideo versa nominatur quoniam sicut ipsa
est magis sicut altitudo umbre. Et debes scire quod umbra recta minuit
motum versa augeri. Et e.p. et quod umbra recta est maxima ut sole oriente

umbra versa et recta. Sed cum sit umbra recta et nulla ut sole existente super
verticale capitis ut contingit in medio quarum habitabilium eius corporis cum
autem ultra erit umbra versa et maxima quia ut hee due umbre sic se habent
opposito modo ad invicem ita quod quanto altera et maior fit reliqua minor et e converso
secundum eandem proportionem minor. Et cum una earum equalis et recta altera quoque
equalis et recta. Et quia recta quia ipsa et media loco proportionat inter suam umbram
rectam et versam. Volo dicere quod in omni hora proportio umbre recte ad
suam rectam et sic recta ad suam umbram versam et e converso. Vel proportio umbre verse
ad suam rectam et sic recta ad suam umbram rectam. Possunt quoque duas
tablas perforatas secundum latus quadrantis in quo sunt centrum horarum et fecerit
una earum equaliter distare alteri et ambas predictas iuxta lateri quadran-
tis cum infigitur et foramina earum fecerit equalia et equaliter distancia
a radice ipsarum. Et postea clavum unum parvum in angulo quadran-
tis cum appenderis filum unum de serico cuius in extremitate altera plum-
bum appendatur ad modum predicti et in filo illo pone margaritam
unam perforatam que possit per filum ipsum moveri a summo eius usque deorsum.
Si vis scire altitudinem solis in omni hora per quadrantem
oppone quadrantem soli et fac radium eius intrare per ambo foramina
duarum tablarum perforatarum ita quod perpendiculum sponte descendat et ad-
hereat lateri quadrantis et nota perpendiculum locum et videbis tibi quot gradus
abscindat perpendiculum ex limbo tot gradibus ascendit sol in illa ho-
ra. Si autem scire volueris altitudinem lune aut alicuius stelle fac ut videas
ad eam per ambo foramina duarum tablarum et ad illam horam ascendit perpen-
diculum ex gradibus limbi unum gradum altitudinis ~~lune~~ lune aut stelle
Si vis scire in quo signo aut in quo gradu signi sit sol. pone perpen-
diculum secundum diem mensis in quo fueris et considera quid abscindit circulum signorum
inter quod gradum aut super quem pone et in illo gradu. aut in illo gradu illius signi erit
Si vis scire declinationem solis et distanciam eius ab equinoctiali circulo et utrum de
circulo eius sit septentrionalis aut meridiana pone perpendiculum super primum punctum
signi primi arietis in circulo et nota locum eius in gradibus tibi. Deinde pone
perpendiculum super diem mensis in quo es et nota locum eius in gradibus tibi
et considera numerum graduum inter locum. ...lo primi et locum sui. et ...

numerum erit vero sol ab equatore et si locus sit fuerit usque principium cancri erit vero sol ascendat. Si ad ultimum principium capricorni ipsa erit meridiana.

Si vis scire horas diei in omni regione in qua fueris per quadrantem scito latitudinem regionis illius quot gradus fuerit et computa tot gradus in limbo quadrantis incipiendo a latere quadrantis super quod scribitur tabula perforata et ubi numerus iste exiverit pone perpendiculum et gyra cursorem quousque principium arietis cadat sub ipso perpendiculo et sic cursor erit paratus in quadrante in illa regione. Et ut aliter inveniendo situm cursoris in regione in qua fueris. Quere in regione in qua fueris altitudinem solis in meridie et nota locum perpendiculi in gradibus limbi et manente perpendiculo in situ illo gyra cursorem quousque dies in qua supposuisti altitudinem meridiei cadat sub perpendiculo et in situ illo dimitte cursorem ipse enim est situs eius in regione in qua es. Cum ergo volueris per hoc scire horas diei pone perpendiculum super diem in qua hoc volueris et move margaritam in perpendiculo quousque cadat in circumferentiale linea cursoris. Post hoc sume altitudinem solis et nota locum margarite in horis. Ipse enim locus ostendit quot hore de die transierint scilicet ante meridiem aut quot sunt future scilicet post.

Si vis scire altitudinem solis in meridie cuiusvis diei pone perpendiculum super diem illam et nota ubi abscindat gradus in limbo numerus ipse illorum graduum erit altitudo solis in meridie illius diei.

Si vis scire quantum ascendat sol in qualibet hora cuiusque diei dispositis prius cursore et margarita, cursore quidem ad situm illius regionis, margarita vero ad situm illius diei, pone perpendiculum in tali situ et margarita cadat super illam ad quam vis scire altitudinem solis. Perpendiculum enim abscondet ex gradibus limbi altitudinem solis ad illam horam in illa die.

Si vis scire quantum plus hodie ascendat sol hodie ante meridiem quam in alia quibus die pone perpendiculum super utramque diem et considera numerum graduum limbi inter duo loca super que perpendiculum abscindit limbum et tot gradibus plus ascendet sol in illa die que vicinior est ad caput cancri quam in illa parte duarum que vicinior est ad caput capricorni.

Si vis scire proportionem umbre ad suam altitudinem sive altitudinis ... considera locum perpendiculi in altero duorum laterum qua-

drati et considera tunc numerum punctorum lateris in quo cecidit, et hic numerus punctorum erit tunc numerus punctorum umbre recte. Quod si ceciderit perpendiculum super angulum lateris quadrantis, umbra autem si ceciderit super primum. Si autem ex umbra versa volueris educere rectam, per numerum punctorum umbre verse divide 144, et quod exierit erit numerus punctorum umbre recte. Et econverso quoque invenies umbram versam per rectam, videlicet si diviseris 144 per numerum punctorum umbre recte; exibit enim in divisione numerus punctorum umbre verse.

Si vis scire altitudinem alicuius turris aut cuiuslibet alterius rei sole apparente. Sume numerum punctorum umbre recte per quadrantem oppositum quadranti soli, et mensura in illa hora umbram turris cuius vis altitudinem invenire, et quod provenit unitatem in mensura illius umbre multiplica per 12, et productum divide per numerum punctorum umbre, et quod exit erit altitudo turris secundum mensuram qua mensurata fuit umbra.

Si vis scire altitudinem turris per quadrantem sole non apparente. Fac ut videas summitatem eius turris per ambo foramina duarum tabularum perforatarum, et considera locum perpendiculi super alterutrum duorum laterum quadrantis, et si ipsum ceciderit super latus umbre recte, sume illa eadem puncta umbre que perpendiculum abscidit ex eo. Si autem ceciderit super latus umbre verse, per numerum ipsorum punctorum divide 144 et quod exit sume. Deinde mensura distantiam inter te et turrim in hora considerationis, et quod fuit in hac distantia multiplica per 12 et productum divide per numerum punctorum umbre prius sumptum, et ei quod exibit adde quantitatem tue altitudinis, et quod congregabitur erit altitudo turris.

Si vis scire altitudinem turris inaccessibilis per quadrantem. Fac ut videas summitatem turris per ambo foramina, et quere ad illum situm numerum punctorum umbre recte, et pone signum in loco considerationis. Deinde elonga te a turri vel appropinqua ei secundum lineam rectam, et considera iterum summitatem turris per ambo foramina, et quere numerum punctorum umbre recte ad hunc situm, et pone signum in hoc loco considerationis, et mensura quod sit inter duo signa, et subtrahe minorem duorum numerorum punctorum umbre recte de maiori, et serva differentiam, id est eam, et distantiam inter duo signa multiplica per 12, et productum divide per differentiam punctorum umbrarum prius servatam, et ei quod exierit adde quantitatem tue altitudinis, et quod aggregatum erit altitudo turris. Possunt autem quedam alia sciri studiose attendendo mentis porcionem, profunditates et planicies. Hec quoque de practica quadrantis tamen modo dictis breviter dicta sufficiant.

[illegible]

Asub

Cometes est apparens quasi stella non **De impressionibus aeris**
est tamen aliud quam vapor inflammatus ex vicinitate ignis hic comas
luminis fundit et dicitur significare mutationem regni aut bella aut pestilentias.
Corona est albus circulus qui quandoque apparet circa solem vel lunam aut stellas alias et causatur
ex reliquiis nubium per planetarum radios attractis et illuminatis. talis enim circulus
significat serenitatis. Sub duplex est ascendens et descendens. Ascendens fit ex va-
poris partibus inflammatis in supremo aeris et in ascendendo sic si volaret
scintille de fornace. Sub vero descendens est ignis retentus in nube qui tamen
expellitur obviante nube frigida et cadit continue propter quod videtur quasi stella
cadens longa que relinquit vestigia caude post se. Lumen quod videtur in nocte discurren-
tibus se precedere est vapor compactus descendens cui cum nichil obviet accenditur
conservatione sui ipsius et aliquamdiu stat in aere. Nubes fiunt quando virtute solis extra-
huntur vapores de aquis et paludibus ac locis humidis et fiunt sursum. Ne-
bula est illud quod ex nubibus pluentibus aqua prolixe et ideo nebula sine aere signum est
serenitatis. Caligo est vapor tenebrosus quem vulgus appellat neblam. Iste vapor
elevatur in nube frigida et humida propter quod convertitur in nubes vel in pluviam
deprimitur et remanet iuxta terram. Ros est illud quod descendit ex vapore parvo
et in descensione sua tardat in parvis et minutis. Pluvia est aqua des-
cendens ex nubibus resolutis velocitatem habens sue descensionis et hoc guttatim.
Pruina est vapor ex vapore roridus qui congelatur antequam ex ipso resolvatur aqua.
Nix generatur in nube calida cum congelo simul cum conversione in aquam et ideo
partes eius non inspissantur. Grando generatur ex nube calidissima virtute
solis multum elevata que prius in aquam resoluta est deinde in media re-
gione aeris congelatur. Tonitruum est sonus vaporis sicci egredientis de
nube humida. Et fragor diutius quam prius iter sequitur vel precedit fit ex
ignis extinctione in ventre nubis. Coruscatio est illuminatio vaporis sicci
incensi in vapore humido. Fulgur generatur ex vapore grosso elevato a
calore et siccato quod cum sit igneum nec vincetur enim descendit et
urit et nichil resistit. Estate proprie et in montibus frequentius provenit.
Fulmen est vapor terrestris inflammatus quod quando tangit nubem que iam est in conversione
ad aquam conglutinatur sic decoquitur fortissimo calido et induratur in lapidem
qui vocatur telum tonitrui et scindit quicquid invenit. Draco est vapor ca-

foris conglobatur cum frigida nubes est ad latus unum et calida ex alio
et tunc propter contrarietatem ad calidum attrahitur ad primum et ita incedit per aerem
et hic videtur quasi spiraculum draconis. media vero pars incurvatur ut serpens et
volat semper ad illud latus ubi calidum exsufflat ipsum. Iris est lumen solis re-
ceptum in nube concava et adversa ac soli ex adverso opposita. Glacies est
aqua congelata. Ventus est vapor terre et aeris superiora transcendens et aerem
fortiter percutiendo impellens. Venti sunt iiii principales scilicet subsolanus ab
oriente spirat habens a dextris vulturnum desiccantem et a sinistris Eu
rum nubis generantem. Item a meridie est auster calidus qui fulmina gignit
et pluvias largas habens a dextris Affricanum calidum et a sinistris
Notum temperatum quidem sed pestilentias inducentem. Item a septentrione est aqui
lo frigidus habens a dextris circium nives facientem et grandines. a si
nistris borean nubes constringentem ac pluvias prohibentem. Item ab
occidente est zephirus flores producens; habens a dextris circium chor
tempestatem et pluvias ac tonitrua generantem a sinistris Favo
nium moventem nubila et serena in India facientem. Turbo est
ventus de nube egrediens in seipsum reflexus vel duo venti lateraliter
sibi occurrentes sese inter terram obvidant involventes. Terre
motus est vapor grossus extractus de profundo terre non potens exire
propter superficiem terre illius soliditatem. sicque coartatur in interioribus
concavitatibus terram concutit.

Circinus ac boreas aquilo stipante feruntur
Eurus vulturnus subsolanus que sodales
Affricus atque nothus auster sunt collaterales
Zephirus chorus favonius atque feruntur

					Conc.	9	9	cb	9	9	cb	9	cb
In hac pagina [illegible]					Regu-les.	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
o	G	G	G	G	VII	VIII	VI	IX	VIII	VI	IX	VII	X
F	F	o	F	F	I	VIII	VII	IX	VIII	VII	IX	VII	X
E	E	E	E	o	II	VIII	VII	X	VIII	VI	IX	VIII	X
D	o	D	D	D	III	IX	VII	X	VIII	VI	IX	VIII	X
C	C	C	o	C	IIII	IX	VII	X	VIII	VII	IX	VIII	XI
o	B	B	B	B	V	IX	+ VII	X	VIII	+ VII	IX	VIII	XI
A	A	o	A	A	VI	IX	VII	X	VIII	VII	IX	VIII	XI
Supputa [illegible]			Epacte			Nulla	11	22	3	14	25	6	17
			Indictione			I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII

post epi. 3. p. [illegible]

Signa int(er) [illegible] numerum [illegible] epactas ptinent ad inveniendas ebdomadas int(er) nativitate(m) dni et septuagesimam.

ꝯ	ꝯ	eb	ꝯ	ꝯ	eb	ꝯ	ꝯ	eb	ꝯ	eb		adu[ent]		
ix	x	xi	xii	xiii	xiiii	xv	xvi	xvii	18	19	Di [illegible]	dñi [illegible]	Di [illegible]
viii	vii	x	viii	vi	ix	viii	vi	ix	vii	x	6	3	3
ix	vii	x	viii	vii	ix	viii	vi	ix	vii	x	4	3	3
ix	vii	x	viii	vii	ix	viii	vi	ix	vii	x	5	3	5
ix	vii	x	viii	vii	x	viii	vi	ix	viii	x	3	3	4
ix	vii	x	ix	vii	x	viii	vii	ix	viii	x	7	3	6
ix	viii	x	ix	vii	x	viii	vii	ix	viii	xi	1	5	
ix	viii	x	ix	vii	x	viii	vii	x	viii	xi		3	1
18	9	10	1	17	13	5	14	16	7	18			
ix	x	xi	xii	xiii	15	14	1	7	3	5			

Corpalis mūdi machyna tota ɔsistit in duobȝ · s· in
nā celesti · ⁊ nā elemētari · Celestis aūt distīguit͛ in
tres celos p͛ncipales · s· Empyreū · C͛stallinū · ⁊ firmamē
tū · Int͛ firmamētū uō q̄ ȝ celū stellatū ɔtinet͛ · vij · orbes
vij · planetar͛ que sūt · Saturnus · Jupit͛ · mars · Sol · ven͛
mercuri⁹ Luna · Noīe aūt celi c͛stallini siue aq̄i intelligi͛ illa
ps nō p͛ que sēm ph̄os formata ē in duos orbes quor͛
supior ē mobile · Istor͛ orbiū nā ē q̄ oīns mouētur ex
cepto celo empyreo q̄ quietū ē · Natura uō elemētaris
iiii · ini͛ speras p͛ncipales distīg͛ · s· ignis ⁊ aeris terre
⁊ aque · Spera ignis ē a in t͛tacis · uidelȝ supmū q̄ uocat͛

igneū et mediū ac īfimū q̄ uocat olipiū. Aer etiā h̄ⁿ similit̄ in tercia .s. supmū q̄ uocat ethereū et mediū et īfimū q̄ dr̄ aēru. et in sūmo et supmo ē calor et lux pp̄ solis ppinqtatē. Sr̄ ē et in īfimo .s. pp̄ radior̄ pcussione a tra. In medio aūt in tercio ad q̄ nō pt̄ ptingē repcussio radior̄ ē frigiditas et obscūitas in quo dr̄ h̄itare demōes qui decāsi sūt in hūc aēm caliginosū. Ibi ē fiūt tempestates .s. tonitrua. grando. niues et silia. Ex hijs collige. xvij. orbes trām et aq̄ ābientes qui omīs positi celi uocari. Istos aūt excellit celū ciuitatis ipē deus qui in oībz et sup oīa. Distā celor̄ orbiū et planetar̄ h̄ z. A tra usqz ad lunā st̄. ✝ dc. xxv. h̄ sūt stadia. c. xxvj. A luna usqz ad mercuriū miliaria st̄. vij. dccc. xij. et semisse. A mercurio usqz ad venerem tm̄. A uenere usqz ad solē. xxiij. cccc. xxxvj. A sole usqz ad martē st̄ miliaria. xv. dc. xxx. A marte usqz ad Iouē. vj. dccc. xij. A ioue usqz ad saturnū tm̄. A saturno usqz ad firmamentū. xxiij. cccc. xxxvj. Ex hijs seqr̄ q̄ a tra usqz ad celū stellatū st̄ miliaria. c ix. ccc. lxxv.

altius z nob̄ remotius frigid⁹ ē.

sic hoc intelligas in effctū sic et ī alijs planetis. ex inimicitate eī .s. calor sol̄ remitti ex amictor eī cū Ioue clar⁹ efficit cū naliter sit pallid⁹ flocau⁹ z grupo dnante fetus nasci mortu⁹ ac debil̄ pl⁹ noc z retrocedendo q̄ precedendo. Morat in quol̄z signo. xxx. msibz ex quo seqr̄ q̄ cursū suū cplz. xxx. annis. Iupr̄ z clar⁹ q̄ ad instar lactis candid⁹. In q̄uo z bū tpatus q̄ calid⁹ et humid⁹. In supiori pte sue absidis tpat mali- - cia .s. sat̄ ni. Cū ascendit in celū satūni cōhit pallorem l̄z sit clar⁹. In ql̄z signo morat p annū et i cplz cursū suum

Jupiter atque venus bn [illegible] in [illegible] m[illegible]
Sol z mercurius cu luna sut mediocr[illegible]

·xij· annis· Mars calid⁹ z sicc⁹ z io nociu⁹· ex pp̄e^bz suis
hoies irritat ad bellū· ex icē̄ōne ueris z iouis ei⁹ noci
uitas rep̄mit· igne⁹ appet z radios in quolz signo morat
·xl· diebz· Sol dr̄ octies maior t̄ra· s̄z s̄· tholomeū z·c·x·
uicibz maior t̄ra· Calid⁹ z sp̄ūnosus eclipsī patitur
cu̇ s̄z omnibz· nube celat· sol p se lucet· q̄ nllū sydꝰ ma
gis sp̄etit· vn̄ z nom̄ accepit· Stellas illuīat z tn̄ eas p
p̄ncia sua ap̄pncia lucis p̄uat· Medi⁹ z planetar· odiosus
egris oclis· s̄z amabilis z puris t̄pa disting̃· locis īmūdis
nō īq̄natur· terrē̄ ꝯsolidat· gelida resoluit· flores ap̄it
fruct⁹ maturat· corꝰ dyaphan̄ penetr̄· nō requiescit· vi
sū refundit· vapores eleuat· ēmysp̄ia uicissī plustrat·
app̄inquās nob̄ estatē facit recedens uō hyemē effic̄·
oc̄ls z mūdi in quolz signo morat· xxx· diebz· z· iiij^or·
horis· Cursū p annū p̄ficit motu p̄p̄o s̄z die p̄ficit mo
tu p̄mi mobilis· Venus z lucif̄· calid⁹ z humidus· mali
ciā martis t̄pat· semp comita solē s̄z qn̄ p̄cedit dr̄ lu
cif̄· qn̄ seq̄r dr̄ uesp· Colorē h̄t candentem z flāgentem
electꝰ silicin· Int̄ sydā plus splendz z cōplz cursū suū
ccc· xlviij diebz· Mercuri⁹ sp cū sole cōitatur nūq̄ ab
eo ampli⁹ xxx gdibz distās· colorē h̄t radiātē· raro p̄p̄
uicinitatē sol⁹ cernitur· eloq̄ncia s̄b ip̄o z· aq̄s dr̄ dnari·
z pesse scibz· cursū cōplz· ccc· xxxviij· diebz· Luna noc
tē illuīat· lum̄ mutuat· augmtū pati z decrmtū· Infim̄
z īt planetas· eclypsī pati z effic̄ maclās p̄p̄ cōiunctōm eꝰ
cū infīoribz· Jt̄ corniclāta nitidū appet̄ ex eo q̄ p⁹ eius
illuīata a nobis abscōdit· Jt̄ regī celi appllatur q̄z sol
tāq̄ medi⁹ planetar principat p̄p̄ etates oīm z eas ad lu
mē cū lumē suo t̄smittit· Jpā uō luna q̄caīqz a sole sic
recipit influit· Huj⁹ uīsus pz qn̄ luna incedit p̄mo
optimū z scīa iacere q̄z tūc uirtutē planetar quas
in fīoribz ... influit incipit colligere· frigida z ex
humida solem p̄cedens minuit s̄z eudem seqns c̄cresc̄
z ab eo elongatur· Accessus z recessus maris p eā caū

Dicit Astronomi q̄ dua planete [illegible] p̄ primum [illegible] [illegible] z [illegible]
[illegible] z venus· [illegible] debes [illegible] planete q̄ z
[illegible] regit [illegible] [illegible] sic uīte tempe ab
[illegible] [illegible] cc· lxxij· ix· kl· [illegible]· sol z venus [illegible]
[illegible]· sol [illegible] [illegible] anno [illegible] z luna· [illegible]
anno [illegible] z venus [illegible] anno [illegible] z sol [illegible] anno [illegible]
z mercuri⁹ [illegible] anno luna z [illegible] anno [illegible]
[illegible] tempe ab anno [illegible] [illegible] [illegible] a sole [illegible]

signa zodiaci quolibet mense percurrit.

Tempus est mensura motus primi mobilis [illegible] nobis ex hoc patet quod licet tempus et non in celo secundum suam substantiam [illegible] hic mutantur omnia. sed non ibi. hic enim est nunc hyemps nunc estas nunc pax nunc discordia. nunc tranquillitas nunc tempestas. Mutabilitas rerum omnium est licet quod ea que mundus amplectitur [illegible] sapientia et potentia in oriente cepit et terram habitabilem percurrit usque ad occidentem. In signum quod omnia tendunt ad occasum. [illegible] studium sapientie cepit in [illegible] egypto postea fuit in grecia postea Rome. deinde in francia et [illegible] in anglia. Similiter regna fuerunt primo in oriente. postea apud romanos [illegible] imperium sed in germania [illegible] Jacob [illegible] mutabilia [illegible] regnum [illegible] que dilabentur. [illegible] tempus et evum et eternitas [illegible] Tempus habet principium et finem. Evum caret fine sed non principio. Eternitas caret utroque [illegible] mensura [illegible] Sex sunt etates mundi. Prima est ab adam usque ad noe. habens annos iuxta hebreos m. dc. lvi. secundum uero lxx. ii. cc. xlii. Secunda est a noe usque ad abraham habens annos secundum hebreos ccxcii. et secundum lxx [illegible] Tercia est ab abraham usque ad dauid. habens annos secundum hebreos d. cccc. xl. ii. secundum lxx m. c. xxxvii. Quarta est a dauid usque ad transmigrationem babilonis habens annos secundum hebreos [illegible] secundum lxx. ccc. lxxxv. Quinta est a transmigratione babylonis usque ad christum habens annos secundum hebreos d. lxxxix. secundum lxx [illegible]

Igitur ab exordio mundi usque ad christum habemus annos secundum hebreos prosequente beato Jeronimo [illegible] Eusebius autem quem [illegible] est [illegible] usque incedens numerat annos v. [illegible] quem fere omnes latini secuntur. Sexta etas est a christo usque ad finem mundi. Septima est quiescentium et currit cum vi. [illegible] est resur

gnati. Pone s(ecundum) hebr(eos) in p(ri)ma etate mundi fuit gen(erati)o(n)es
.x. In s(ecund)a .x. [illegible] tercia .xiiij. In q(ua)rta .xvij. q(ua)s tamen Mathe(us)
s(ecundu)m instit(uti)o(ne)m .xiiij. [illegible] ponit. In q(u)inta .xiiij. Etates ho(m)i(n)is s(unt)
iste. P(ri)ma [illegible] infancia a nat(ivita)te ip(s)ius ho(m)i(n)is usq(ue) i(n) annos
vij. S(ecund)a [illegible] pu(er)icia usq(ue) ad annos .xiiij. Tercia est ado-
lescencia a .x. [illegible] anno usq(ue) in .xxviij. Q(ua)rta iuuentus usq(ue)
ad .xlix. Q(ui)nta est senectus a quinquagesimo usq(ue) ad lxxviij.
Sexta est decrepita ab anno .lxxx. quousq(ue) uita finit.
Dignitas d(omi)nice diei nota(n)da [illegible] in h(oc) q(uod) fuit p(ri)ma di-
erum. Item ut [illegible] erit ultima [illegible] dies. Item nox illam
no(n) p(re)cessit [illegible] nox illi no(n) succedet. Item celum et terra in ea
creata sunt. Item duo milia co(n)uersus est ad d(omi)n(u)m. Item p(ri)mo
data sunt [illegible] mandata sic dicit Origenes. Item x(ristu)s
in ea nat(us) [illegible] Item x(ristu)s in illa resurrex(it). Item sp(iritu)s s(an)c(tu)s i(n) ea da-
tus est ap(osto)lis [illegible] Item in ea o(mn)es resurgem(us) atq(ue) iudica-
bim(ur). Item [illegible] ea est co(n)tinuand(us) [illegible] in laude dei.
[illegible] dya(bolus) [illegible] uo(c)atur p(ro)p(ter) q(uod)
[illegible] sue co(n)gnoscitur. Vocatur n(am) dyabolus
q(ui) [illegible] q(ui) defluxit .i. corruit sp(irit)ualiter et localiter.
Ecce q(uod) [illegible] dya(bolus) claus(us) ergastulo [illegible] sibi q(uod)
no(n) [illegible] noce(re) q(uantum) uellet. [illegible] dya(bolus) d(icitu)r
a dya q(uod) [illegible] et bol(us) q(uod) est morsell(us) q(uia) duo occidit .i. cor(pus)
et a(n)i(m)am. [illegible] uoca(tur) demon .i. sanguine(us) [illegible] ul(tr)a sciencia(m)
q(uod) [illegible] sci(enti)a. Triplici n(am) acumine scie(ntie) demones
uigent. P(ri)mo subtilitate n(atu)re [illegible] uesp(er)tina(m).
S(ecund)o [illegible] T(ercio) reuelac(i)o(n)e [illegible] sp(irit)uu(m). P(ri)mo in [illegible]
[illegible] p(rese)ncia. S(ecund)o m(od)o [illegible] futura. T(er)cio [illegible]
[illegible] uolu(n)ta(te). Item belial quod [illegible] absq(ue) iu-
go [illegible] absq(ue) d(omi)no q(ui) p(ro) posse pugna(n)t contra eu(m) cu(m)

Iste

debent esse subiecti. Iste belzebub qui interpretatur uir musca-
rum. i. animarum peccatricum que reliquerunt xpm sponsum suum.
Iste sathanas. i. aduersarius quia aduersarius est deo contra-
querens quod dei. Iste uehemoth. i. bestia quia facit homines
bestiales. Iste Leuiathan. i. addicamentum eorum. s. qui
peccata peccatis accumulant.